



KLINA

**Strategija delovanja
za srpsku zajednicu
u klinskoj opštini
2011 - 2013**

Strategija delovanja
za srpsku zajednicu
u klinskoj opštini
2011-2013



Objavljeno od:
NVO "Syri i Vizionit"
Qendra Zejtare 64/B
30000 Pejë, Kosovë

Strategija je izrađena od NVO-a "Syri i Vizionit" Pe

Mišljenja izražena u ovom dokumentu predstavljaju
Gledišta autora a ne obavezno i stavove
"Syri i Vizionit, The Olof Palme Center i Opštine Klina.

Objavljivanje ovog dokumenta je omogućio The Olof Palme Center

Zahvalnosti

Autori ove strategije, nelvadin organizacija "Syri i Vizionit" zahvaljuju se svim saradnicima, organizacijama kao i pojedincima koji su pomogli proces izrade ovog dokumenta.

Prvo zahvalnost upu ujem The Olof Palme International Center-u za dobru saradnju i finansijsku podršku koju su dali ovom procesu.

Posebna zahvalnost ide opštini Klina, gradonacelniku Sokolj Bašoti i dogradona elniku Zenun Zeca, kao i šefu kancelarije za zajednice Miloradu Šarkovi u i zvani niku ove kancelarije Ranku Kosticu koji su od samog po etka podržavali tok realizacije ovog projekta.

Tako e se zahvaljujemo predstavnicima zajednice, kao i opštinskim službenicima Skenderu Avduljiju iz Direktorijata za javne usluge pri Skupštini Opštine Pec, koji nam je pomogao u procenjivanju same vrijednosti projekata.

Još jedna velika zahvalnost ide za predstavnike srpske zajednice u Klini, elnike ovih sela i naselja, predstavnike organizacija ove zajednice kao i za sve one koji su uzeli u eš a na održanim sastancima po selima i naseljima klinske opštine i koji su svojim predlozima i sugestijama pomogli da ovaj dokument bude što sadržajni sa idejama i predlozima.

Zahvaljujemo se i predstavnicima ovih sela koji su uzeli u eš a na zajedničkim sastancima predstavnika zajednice Radomir Miki , Milorad Šarkovi , Ranko Kostic, Mihajlo Cekrli , Andreja Banjac, Slavko Daši , Zoran Božic, Igor Donci , Dragoljub Perunicic, Radonja Magi i Božidar Šarkovic.

Zahvaljujemo se članovima fokus grupa po selima koji su uzeli učešće na sastancima kao i seminarima: Nenad Stašic, Ranko Kostic, Ranko Bicanin, Aleksandar Šarkovic, Dragana Kostic, Marija Mišic, Milorad Tomic, Radoje Tomic, Slavica Kosticm Milan Trifunovic (Vidanje); Slavko Dašic, Zoran Božic, Žarko Šiljkovic, Radunka Dašic, Dragomir Dašic, Igor Dašic, Borislav Dašic, Radoica Dašic, Gvozden Božic i Smilja Vulic i Borislav Dašic (Rudice); Savo Banjac, Svetozar Pantic, Miloje Vuckovic, Bogoljub Jevtic, Miloje Žunic, Milovan Žunic, Boban Živkovic, Ljubinka Banjac, Milanka Mišic, Krsto Banjac, Andreja Banjac, Budimka Živkovic i Krsto Živkovic (Berkovo); Dragan Perunicic, Miško Vasic, Danilo Doncic, Stevan Doncic, Danijela Doncic, Dragoljub Perunicic i Mica Vasic (Bica); Zoran Arsic, Vidoje Rajic, Predrag Rajic, Miladin Rajic, Dimitrije Milovic, Ljubomir Rajic, Božidar Šarkovic, Branko Minkovic, Radomir Bacic, Miloje Rajic, Milan Šarkovic i Slobodan Bacic (Dolac); Katarina Magic, Radonja Magic, Milosav Tošic, Radoš Magic, Ilinka Nešic, Milena Nešic, Borka Konic, Aleksandar Petrovic, Radomirka Magic, Milijana Magic i Jagoda Nešic (Grabac); Milovan Karadžic, Radomir Dabižljevic, Mihajlo Cekrlic, Živko Ribac, Borislav Cekrlic, Vukosav Ribac, Vladimir Šmigic, Miodrag Mikic, Janicije Ribac, Svetozar Dabižljevic, Boško Dabižljevic, Vlado Šmigic, Živorad Šmigic, Predrag Stošic, Zoran Ribac, Marija Stošic, Zoran Stošic i Živko Stošic (Drsnik) Marko Nedeljko, Radoje Mikic, Dobrivoje Pešic, Radivoje Isailovic, Milivoje Vukcevic, Milan dorovic, Lepasava Mazic, Ratko Pešic, Milorad Isailovic, Živan Mazic, Radomir Mikic, Mihajlo Mikic, Mirko Tomic i Živorad Pešic (grad Klina)

Autori ovog dokumenta se izvinjavaju ukoliko u tekstu strategije nije obuhva en ne iji rad ili aktivnosti od onih koji su radili na ovom dokumentu, jer je to nenamerno u injeno. Tako e, izvinjavamo se svima onima koji misle da nisu dovoljno obuhva eni njihovi zahtjevi kao i sugestije njihove zajednice.

Skra enice:

AED	- Academy for Educational Development
DRC	- Danish Refugees Council (Danski Savet za izbeglice)
ICMC	- International Catholic Migration Commission
IOM	- International Organization for Migration
KEK	- Kosovska Elektro Korporacija
KFOR	- Kosovo Force
KPA	- Kosovka Imovinska Agencija
KUD	- Kulturno umetni ko društvo
NVO	- Nevladina organizacija
OSCE	- Organization for security and cooperation in Europe
PTK	- Kosovski -Telekom
RRK	- Return on Reintegration in Kosovo
RTK	- Radio Televizija Kosova
RTM	- Reggio Terzo Mondo
SiV	- Syri i Vizionit
THW	- Teshnisches Hilfswerk
UNDP	- United Nations Development Programme
UNHCR	- United Nations High Commissioner for refugees
UNMIK	- United Nations Mission in Kosovo
USAID	- United States Agency for International Development



REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIC OF KOSOVO
REPUBLIKA KOSOVO

KOMUNA E KLINËS
MUNICIPALITY OF KLINA
OPŠTINA KLINA



www.komuna-klina.org

Opština Klina obuhvativši i sve svoje upravlja ke strukture je snažno angažovana na ostvarenju jednog multietni kog društva, gde bi se svi njeni gra ani ose ali jednakima bez razlike na etni ku, versku, polnu, rasnu, porekla ili neku drugu pripadnost. U tom smislu naš angažman na poboljšanju životnih uslova i stvaranju uslova za neki bolji život za sve zajednice naše opštine, je bio i jeste naš stalni angažman i to u svim opštinskim strukturama.

Opština Klina je podržala rad NVO-a “Syri i Vizionit” koja je odradila jedan veoma velik i zna ajan posao na izradi Strategije delovanja za srpsku zajednicu u Opštini Klina. Mi ovo veoma cenimo i smatramo jednim veoma velikim doprinosom u pravcu poboljšanja stanja srpske zajednice.

Svi zajedno možemo raditi u izgradnji društva jednakih gradjana i jedne razvijene Opštine.

Me respekt

Kryetari i Komuna e Klina
Sokol Bashota



SADRŽAJ

5	Zahvalnosti
6	Skra enice
7	Predgovor
9	Realizatori
10	I. Izrada strategije
11	Šta je ova strategija
11	Osnova izrade strategije
11	Put koji je sledjen za izradu strategije
12	U esnici u procesu izrade nacрта strategije
12	Uklju enost zajednice u izradi nacрта strategije
13	Uklju enost opštine prilikom izrade nacрта strategije
13	Trenutno stanje
13	Prostiranje srpske zajednice u klinskoj opštini
13	Stanje u kom živi srpska zajednica
14	Istraživanje obavljeno od strane "Syri i Vizionit" o stanju ove zajednice u klinskoj opštini
14	Stanje porodica
15	Stanje stambenih objekata
15	Pristup javnim službama
16	Pristup
17	Sprovođenje strategije
17	Poteško e u realizovanju ove strategije
18	II. Inicijative i preporuke
19	Uvod
20	Ku na i imovinska pitanja, neformalna naselja
21	Edukacija i omladina
22	Zapošljavanje i privredni razvoj
24	Zdravstvo i socijalna pitanja
24	Sigurnost, prava manjina i njihovo predstavljanje
26	Kultura, mediji i informisanje
27	Prava žena
28	III. Intervencija u zajednici
29	Uvod
30	Projekti za grad Klina
32	Projekti za selo Drsnik
34	Projekti za selo Bi a
37	Projekti za selo Berkovo
39	Projekti za selo Rudice
41	Projekti za selo Dolac
44	Projekti za selo Vidanje
46	Projekti za selo Grabac
50	IV. Budžet
51	Budžetska tabela
52	V. Foto
53	Fotografije sa sastanaka sa zajednicom



Olof Palme Center

Olof Palme International Center radi na meunarodnoj saradnji za razvoj i stvaranje javnog mnjenja a koji se ti e pitanja meunarodne politike kao i sigurnosti. Palme Centre je utemeljen 1992 godine od švedske demokratske Partije, Konfederacije Sindikata za Trgovinu i zadružnih Sindikata. Danas Palme Center ima 8 organizacija lanica unutar pokreta rada.

Centar radi po gledištima pokojnog premijera Švedske, Olof Palme, koja se reflektuju u famoznom citatu: "Politika želi nešto. Socijal Demokratske politike žele promene".

Uverenje Olof Palmea da se zajedni ka sigurnost stvara saradnjom i solidarnoš u posredstvom granica, opisuje aktivnosti ovog Centra.

Pridobijanje ovih organizacija lanica je i osnova aktivnosti Centra. Izuzev osnovnih organizacija oni obuhvataju i Edukativno Udruženje Radnika, pokret stanovništva i individualne sindikatre. Kao popularne pokrete i volonterske organizacije oni se predstavljaju svim opštinama u Švedskoj kao i na mnogim radnim mestima. Jedan pojedinac nemože biti lan Palme Center, ali organizacije lanice zajedno imaju preko milion lanova.

Meunarodna saradnja za razvoj je usredsre ena na šest regione: Balkan, Isto na Evropa i Rusija, Latinska Amerika, Srednji Istok, Jugoisto na Azija i Južna Afrika.

Palme Center i njene organizacije lanice su obuhvatile približno 450 meunarodnih razvojnih projekata tokom jedne godine. Oni se protežu od gra anske edukacije i organizacione strukture pa do projekata o ljudskim pravima i pomirenju.

Centar ima jedan ugovorni okvir sa agencijom Swedish International Development Co-operation Agency (SIDA), a koja finansira projekte za meunarodni razvoj organizacija lanica. Ve ina projekata se sprovodi neposredno od strane organizacija lanica koje zajedno sa svojim lokalnim partnerima na terenu su odgovorne za planiranje, iniciranje kao i procenjivanje projekata. Ovo pomaže da se stvore veoma snažne lokalne veze. Centar sprovodi relativno malo projekata meunarodnog razvoja u sebi, isklju uju i one sa Balkana.

Centar tako e administrira fond International Solidarity Fund (I-Fund) koji je radni pokret za meunarodnu solidarnost i razvojnu saradnju. Sva nagomilana sredstva iz I-Fund ekskluzivno se upotrebljavaju za podržavanje rada na razvoju sindikata i politika.

Centar je smešten sa centralom u Stokholmu.

NVO "Syri i Vizionit"



Organizacija "Syri i Vizionit" je zvani no registrovana kao lokalna NVO u Septembru mesecu 2001 godine, i ako je po ela funkcionisati ranije i to od 1999 kao Organizacija Bazirana na Zajednici (CBO) u opštini Pe , rade i na koordiniranju i objavljivanju revije za mlade na Kosovu a uz finansijsku pomo od USAID-a. Od samog za e a NVO "Syri i Vizionit" je postigla profesionalnost u implementiranju projekata jednog šireg spektra razli itih projekata. Dokazuju i sebe kao pravog aktera civilnog društva na Kosovu.

Tokom poslednjih godina NVO "Syri i Vizionit" je razvila mnoštvo partnerstava sa širim spektrom lokalnih i meunarodnih organizacija, opština kao i drugih faktora širok Kosova i Balkana kao: USAID, IREX, DRC, CARE International, OSCE, the Olof Palme, Swiss Labour Assistance i dr.

Cilj i vrednosti:

NVO "Syri i Vizionit" uglavnom ima za cilj promovisanje lokalne demokratije i u estvovanje gra ana na Kosovu a posebno u regionu Pe i. U stalnim nastojanjima da implementira demokratsku praksu NVO "Syri i Vizionit" posebnu ulogu daje zna aju promovisanja dobrom upravljanju, odgovornosti, transparentnosti, u estvovanju u raznim sferama civilnog društva.

U praksi, kakav god bilo projekat da je implementiran od strane NVO-a "Syri i Vizionit" zahteva održavaju u vezu izme u opštinskih zvani nika i samih aktera civilnog društva na individualnom ili institucionalnom nivou.

Programski objektivi:

Od samog po etka NVO "Syri i Vizionit" je artikulisala svoj rad oko specifi nih objektiva kao:

- Razvoj pripreme i dostavljanja informacija verodostojnih i proverenih kod gra ana,
- Promovisanje javne svesti vezano za hitne socijalne probleme kod širih masa a posredstvom delovanja koja podižu nivo svesti;
- Opremanje gra ana sa dovoljno zastupanja/zaštite kao i sposobnosti za lobiranje te ekipnog rada i umrežavanja i to na na in da se praktikuju njihova elementarna prava kako bi mogli biti izazov vladinim institucijama.

Od 2003, organizacija je jedan od službenih partnera Web Portala One World za Jugoisto nu Evropu.

A od 2004, NVO "Syri i Vizionit" je postala aktivni lan Programa Kosovske Inicijative (KIP).

Organizacija u estvuje na aktivan na in i u drugim inicijativama umrežavanja na osnovi projekata kao što je mreža Pro Peace Platform koja je na Kosovu lansirana u eš em lokalnih organizacija u 2005 godini, Koaliciji za ist Parlament, Koaliciji "Demokratija na Delu", Mreža za Sigurnost, kao i Koalicija za Saradnju izme u Civilnog Društva



I. Izrada strategije

1.2 Osnova izrade strategije

Strategija delovanja za srpsku zajednicu je u skladu sa opštinskim dokumentima, opštinskim strategijama za povratak i integraciju i sa posvećenošću u Skupštine Opštine Klina za delovanje sa srpskom zajednicom.

Strategija je u skladu sa orijentacijom kosovskog društva i institucija za izgradnju jednog podjednakog društva, da bi se podržao proces povratka i integracije. Dokumentat je takođe u skladu sa ostalim međunarodnim dokumentima za tretiranje manjina i za afirmativniji pristup prema ovoj zajednici.

Pošto je ova strategija izrađena u saradnji između opštine, srpske zajednice i ostalih bitnih učesnika u ovom procesu, ovaj dokumentat će biti na usluzi opštini da ga koristi po svojoj potrebi ili da ga pretvori u radni dokument koji će služiti opštini za naredni period, ili da ga predstave donatorima koji budu zainteresovani da pomognu ovoj zajednici.

1.3 Put koji je sleden za izradu strategije

Strategija je izrađena posle sedmomesecnog rada NVO "Syri i Vizionit" zajedno sa srpskom zajednicom, predstavnicima naseljenih mesta sa ovom zajednicom, aktivistima i NVO zajednici u klinskoj opštini.

Najpre je "Syri i Vizionit" posetila zajednicu na svim lokalitetima gde ona živi i prikupili su podatke o životu i stanju ove zajednice, da bi imali jedan bolji pregled stanja. U nedostatku prethodnih istraživanja, u prvoj fazi je napravljeno istraživanje da bi se videlo najpre stanje u šiframa kao i konkretne činjenice. Istraživanje je obavljeno u glavnim lokalitetima gde živi srpska zajednica i ono je fokusirano na ključne tačke da bi se videlo pravo stanje porodica i kuća iz redova ove zajednice.

Posle toga u svim većim sredinama opštine Klina su formirane fokus grupe sa pripadnicima zajednice kao i formirana je jedna struktura ljudi na terenu sa kojima je "Syri i Vizionit" radila i kontaktirala tokom itavog vremena izrade projekta. Fokus grupe su u početku stvorene u Grabacu, Biševu, Dolacu, Rudice, Berkovu, Drsniku, Vidanju i gradu Klina.

1.1 Šta je ova strategija

Strategija delovanja za srpsku zajednicu u klinskoj opštini je dokumentat koji teži da predstavi celokupnu problematiku srpske zajednice u klinskoj opštini. Ona sadrži potrebe i zahteve ove zajednice u sredinama gde žive na itavoj teritoriji Opštine, obuhvataju i njihove životne probleme, zahteve zajednice i samih zona u kojima žive, i avlja dalju orijentaciju rada ove zajednice za sledeće tri godine.

Jedan ovakav dokumentat je vrlo dobra osnova za opštinu, donatore i zajednicu u budućnosti. U tom dokumentu su predstavljene sve problematike, podeljene po raznim sektorima, pružena su moguća rešenja i napravljen je jedan približni proračun koštanja akcije delovanja u ovoj zajednici. Na ovakav način strategija sačinjava jedan akcioni plan konkretnih aktivnosti, prožet potrebama opštine i same zajednice.

Strategiju je izradila NVO "Syri i Vizionit" iz Beograda u saradnji sa zajednicom, predstavnicima sela i lokaliteta kao i opštinom i opštinskim predstavnicima za zajednice. Projekat je finansiran od strane The Olof Palme Center-a.

Projekat je jedan pilot-projekat koji teži da mobilizuje i osposobi srpsku zajednicu pomažući im tako u boljem zastupanju/zalaganju da bi bili učesnici u pozitivnoj izmeni njihovih života kao i u samoodlučivanju. Projektima koje predviđa ova strategija zamišljena je promena uslova života srpske zajednice, koja je u poslednjih deset godina u pojedinim lokalitetima živela neobuhvaćena političkim i društvenim razvojem klinske opštine kao i bez mnogo komuniciranja sa većinskom albanskom zajednicom.

Sa ovim fokus grupama su održani sastanci u svakom selu i naselju, gde se diskutovalo o temama sedam određenih problematika. Bilo je sedam sektora prema kojima se i diskutovalo i tražila su se rešenja: Imovinska i stambena pitanja, neformalna naselja; edukacija i mladi; zapošljavanje i privredni razvoj; zdravstvo i socijalna pitanja; sigurnost, manjinska prava i predstavljanje; kultura, mediji i informisanje; ženska prava.

Sastanci su održavani u svakoj sredini, naselju i selu. Na ovim sastancima su uzeti prvi zahtevi, koji su činjavaju prvu osnovu za izradu akcionog plana. Održano je na desetine grupnih sastanaka, individualnih kao i u manjim grupama sa predstavnicima ove zajednice.

Da bi se što bolje osposobili članovi zajednice da na najbolji način umeju izneti svoje zahteve, kao i puteve predstavljanja i dalje zastupanje/zalaganje, za predstavnike zajednice tri puta su održani treninzi iz različitih oblasti od strane stručnjaka i to; za advokaciju (zastupanje/zalaganje) i lobiranje, za izradu nacrtu strategije i za izradu projekt predloga.

Na prvom treningu tokom meseca Maja 2010 godine oni su osposobljavani da bi identifikovali probleme u zajednici gde žive i da iznađu načine advokacije do realizacije njihovih projekata. Na drugom treningu održanom takođe u Maja mesecu 2010 godine predstavnici srpske zajednice su osposobljavani za izradu projekat- predloga. Treći trening za nacrt strategije je održan u narednom tj Juna mesecu sa predstavnicima zajednice i dogovoreno je da oni sami sačinjavaju dokumente koji će biti deo te strategije.

Posle ovoga su održani zajednički sastanci sa predstavnicima grupa sela Biča, Grabac, Dolac, Rudice, Berkovo, Drsnik, Vidanje i grad Klina takozvani sastanci "zajedničkog saveta zajednice" sa kojima je rađeno deo po deo ove strategije.

Strategija u završnoj formi je zasnovana na svom prikupljenom materijalu sa održanih sastanaka sa zajednicom, kao i svih uzetih u obzir zahteva koje je iznela svaka od ovih lokacija ponaosob. Nacrt strategije je napravila NVO "Syri i Vizionit", ali pre nego se predala na štampanje ona je data na uvid i za diskusiju predstavnicima zajednice iz svakog lokaliteta ove opštine.

1.4 Učesnici u procesu izrade nacrtu strategije

Projekat za nacrt strategije delovanja u srpskoj zajednici je predvođen od strane NVO "Syri i Vizionit" iz Pećin. Ovaj projekat je finansiran od The Olof Palme Center. Strategija u ovakvom obliku je plod zajedničkog rada tokom godine između u NVO-a "Syri i Vizionit" i ostalih učesnika, zajednice, organizacija zajednice i klinke opštine.

Zajednica je bila uključena na aktivan i kreativan način tokom celog vremena izrade projekta. Svaki lokalitet je imao svoju fokus grupu, grupe od 7-10 osoba, koje su na nekim održanim sastancima dale svoje sugestije kao i ideje. Da bi bili aktivniji učesnici u predstavnici svakog od ovih lokaliteta su pohađali određene treninge za nacrt projekata kao i za advokaciju (zastupanje/zalaganje). Sakupljene sugestije od predstavnika zajednice su obuhvaćene u nacrtu strategije, koje su u takvoj formi ponovo analizirane i dopunjavane sa sugestijama i predlozima zajednice.

Klinska opština je celavo ovo vreme bila deo ovog posla, pošto su oni uzeli učesnika u celavom ovom procesu, počešći od prve informacije koja je uzeta od opštine, pa preko sastanaka na terenu, treninga, pa sve do pisanja završne forme dokumenta.

1.4.1 Uključenost zajednice u izradi nacrtu strategije

Zajednica je bila uključena na kreativan i aktivan način tokom celog vremena projekta na nekoliko načina:

- Zajednica je direktno uključena na izradi nacrtu strategije tokom održanih sastanaka po lokalitetima. U svakom lokalitetu na koji je prisustvovao određeni broj stanovnika je održano nekoliko sastanaka.

- Predstavnici zajednice su uzeli učesnike i na takozvanim sastancima "zajedničkog saveta zajednice" koji su održani u Klini gde se govorilo o problemima po određenim sektorima.

- Tokom izrade nacrtu strategije sastali su se predstavnici zajednica okupljenih u fokus grupe sela, nevladinih organizacija i drugih grupacija koji predstavljaju zajednicu.

1.4.2 Uklju enost opštine prilikom izrade nacрта strategije

Od samog početka sprovo enja projekta ojali su kontakti sa opštinom. Predsednik opštine na prva dva sastanka je informisan o predvi enom procesu izrade strategije i on se zauzeo da e odrediti odre ena lica za saradnju i dalju pomo tokom celog procesa.

Posle toga saradnja je uglavnom išla preko kancelarije za zajednice. Ova saradnja je mnogo zna ila za NVO "Syri i vizionit" dobijaju i tako i na znanju iz iskustva dosadašnjeg rada opštine koji je do sada imala sa ovom zajednicom.

Osim što je pomogla u svojoj savetodavnoj ulozi, opština je bila sudionik u ve ini aktivnosti koje su se realizovale tokom procesa sprovedbe projekta, zatim i na sastancima "zajedni kog saveta zajednice" i u pregledanju završnog nacрта. Strategija u formi nacрта pri štampanja je predata opštini, predsedniku opštine, kancelariji za zajednice, da bi dali svoja mišljenja ili da bi dopunili i dodali još nešto u završnoj formi.

1.5 Trenutno stanje

1.5.1 Prostiranje srpske zajednice u isto koj opštini

Srpska zajednica pre rata je živela, moglo bi se re i, u svakom delu grada i u skoro svim selima. U nekoliko okolnih sela klinske opštine ova zajednica je sa injavala ve insko stanovništvo, kao sto je recimo slu aj sa slede im selima i naseljima; Vidanje, Grabac, Bi a, Drsnik, Berkovo, Dolac i td, dok u ostalim selima živeli su u mešovitim zajednicama kao što je slu aj u gradu a i u selima; Rudice, Klinavac, Duge Njive, Budisavce, Grebnik i mnogim drugim mestima. Iako je jedan veoma veliki broj iz ove zajednice živeo u gradu, oni i danas poseduju poljeprivredna dobra sa najvišim kvalitetom u selima ili na periferiji grada Kline, i ova zajednica je poznata kao vredna i radina, posebno što se ti e poljeprivrede i sto arstva.

Tokom poslednjeg rata na Kosovu, svi su se povukli sa Kosova iselivši se po Srbiji ili Crnoj Gori, ili su bili raseljeni na severnom delu Kosova. Povratak je organizovan po etkom 2001 godine i to uglavnom na po etku u

mestima gde je ova zajednica sa injavala ve inu stanovništva kao što je to bilo recimo u Bi u i Drsnik a gde je sigurnost za njih bila na veoma visojem nivou. Od tada pa do današnjeg dana radi se na intenzifikaciji spontanog povratka a gde je ve i došlo do povratka i u samom gradu Klina, kao i po raznim okolnim selima, zaseocima i dr.

Do sada je izgra eno preko 350 ku a po svim selima i naseljima klinske opštine. No, jedan ve i deo ovih novosagra enih ku a ostaje nenaseljen.

Dok do sada na Kosovu nema zvani nih brojki popisanog stanovništva, momentalno se raspolaže sa nekoliko razlicitih i neistovetnih procena. Ovoga momenta za upore ivanje i avljene potrebe samog stanja su upotrebljavane približne brojke pozajmljene od klinske opštine kao i podaci iz statistike kojima raspolaže UNHCR, a naravno raspolažemo i sa brojkama koje je na samom terenu tokom ovog rada dobila organizacija "Syri i Vizionit".

1.5.2 Stanje u kom živi srpska zajednica

Ova zajednica živi na raznim lokacijama grada, u urbanom delu a tako e i u onim ruralnim zonama. Politi ka zbivanja su u inila da oni izgube predratna radna mesta koja su imali u administraciji, policiji i sudstvu, dok privatizacija fabrika je ostavila radnike bez mogu nosti povratka na njihova ranija radna mesta. Sada dobar deo njih je nezaposlen i primaju uglavnom socijalna davanja ili ona penzijska primanja. U poslednje vreme se prime uju razne inicjative za obradu plodnih površina koje poseduju prilago avaju i se tako oje em stanju ogromne opšte nezaposlenosti u opštini. U poljeprivrednom sektoru oni su od strane raznih domaćih i inostranih donatora pomognuti sa poljeprivrednom mehanizacijom kao i sa sto nim fondom. Sto se ti e infrastrukture ova zajednica je pre rata bila favorizovana državnim ulaganjima, tako da uglavnom imaju asfaltirane puteve, školske objekte, ambulante, domove kulture i dr. Osim onih u gradu koji imaju veliki broj i starijih ku a, u ostalim mestima gde su se vratili, oni imaju nove ku e, u kojima žive porodice sa veoma malim brojem lanova. U svim tim mestima uglavnom žive starije porodice, stariji koji rade na održavanju svojih ku a i zemlje, dok mla i sve teže prihvataju da se vrate zbog nedostatka perspektive kao i siromaštva na Kosovu, jer ne mogu na i nikakvu životnu perspektivu na selu.

Što se pak ti e organizovanja života zajednice ovde oje dve strukture vlasti, i to ova kosovska i ona iz Srbije. Tako oji kosovska administracija a i ona iz Srbije, isto to je i u strukture zdravstva, obrazovanja, javne higijene i td. Mnogo puta je ista struktura ljudi bila deo oba sistema finansiranja kao i raspodele odgovornosti. Tokom poslednjih godina ove strukture su ponekada ja ale, a ponekada slabile, ali su uvek bile prisutne. Zajednica je profitirala od obe vlastodavne strukture u li nim dohocima, projektima i drugom, iako nisu izvršavali svoje obaveze ni prema jednima a ni prema drugima. Zajednica ve 10 godina ne pla a porez na imovinu, ne pla a struju, vodu, kao ni ostale dadžbine. Samo tokom jeseni 2009 godin, pripadnici ove zajednice su po eli potpisivati ugovore sa Kosovskom Elektro-Korporacijom kojima se obavezuju da u naljnjem periodu pla aju potrošenu elektri nu energiju.

Društveno organizovanje zajednice je na niskom nivou. Jedan dobru deo zajednice zbog neojanja iskustva, a i zbog nepoznavanja okolnosti i promena koje su se izdešavale poslednjih godina na Kosovu, su ostali van uklju ivanja u bilo kakve društvene tokove opštine. Politi ki razlozi su uvek imali uticaja na uklju ivanje ove zajednice u društveni život i nastavljaju i dalje da imaju svoj uticaj. Od strane opštinskih struktura a i iz centralnih vlasti je bilo uvek poziva zajednici da se uklju e u politi ki proces Kosova i klinske opštine. Me uetni ki dijalog i integracija zajednice ostaju stalni zahtev na kojima treba više raditi kosovsko društvo. Poslednjih godina u okviru same zajednice oji uvažavaju i pristup u ovom smeru.

1.6 Istraživanje obavljeno od strane "Syri i Vizionit" o stanju ove zajednice u sto koj opštini

NVO "Syri i Vizionit" tokom aprila meseca 2010 godine je napravila istraživanje o stanju srpske zajednice u klinskoj opštini. Na osnovu intervjua koje su pravili istraživa i iz NVO "Syri i Vizionit" prikupljene su informacije o stanju porodica ove zajednice kao i o stanju njihovih stambenih objekata. Istraživanje je obavljeno u osam naseljenih lokacija naseljenim pripadnicima srpske zajednice kao; Dolac, Grabac, Bi a, Drsnik, Berkovo, Rudice, Vidanje i naselja u Klini. U ovim mestima je intervjuisano 100 porodica, gde su istraživa i uzeli opšte podatke od njih i to iz više posebnih tematika. Intervjuirana lica su odgovarala na pitanja o broju lanova u

porodici, o starosnoj dobi i njihovom polu, ekonomskom stanju i zaposlenju, o li nim primanjima, imu stvu kao i imovini. Tako e u upitnicima o stanju njihovih stambenih kuca/objekata. Tokom intervjuisanja je bilo i pitanja o veli ini njihovog životnog prostora, vremenu i uslovima gradnje, opremljenosti ku nog inventara, i drugo.

Ovo intervjuiranje je dalo pun pregled stanja i uslova u kojima živi ova zajednica, ovako podroban pregled do sada nije sa inila prije nijedna institucija, sa injavaju i tako prave podatke o zajednici i uslovima u kojima žive. Istraživanje ima jednu manjkavost vezanu za brojku stanovnika, jer intervjuirana lica su dala nerealno trenutno stanje u njihovim porodicama, jer su tu obuhvatili i lanove porodica koji trenutno žive van Kosova.

1.6.1 Stanje porodica

U ovih osam lokacija opštine obavljeno je preko 100 intervjua sa stanovnicima koji žive tu. Rezultati pokazuju da od broja intervistiranih porodica prose an broj lanova u porodici iznosi 3.1 lanova po jednoj familiji, 31 % intervjuisanih porodica sa injava uzrast od 24 do 64 godine starosti žitelja.

Što se ti e istraživanja o školovanju ono pokazuju da je 59 % stanovništva ima samo osnovno obrazovanje, dok nekih 9 % imaju visoko obrazovanje.

Na teme o zapošljavanju 88 o je zaposlenih, 1 o je samozaposlenih, dok 11 o intervjuisanih uzrasta od 18 -64 godina nisu zaposljeni.

U porodi na primanjima 38 odsto primanja su li ni dohotci, 60 odsto od socijalne pomoci, dok samo 2 odsto materijalnih sredstava dolazi od dijaspore.

Na osnovu iznesenih suma mese njih primanja proizilazi da 38 odsto ima primanja od preko 200 eura, dok 46 odsto njih se izjasnilo da ima primanja niža od 100 eura mese no.

Što se ti e posedovanja motornih porodi nih vozila njih 92 odsto se izjasnilo da ne poseduju nikakvo vozilo.

1.6.2 Stanje stambenih objekata

Što se tiče uslova stanovanja, rezultati pokazuju da tokom rata 76 odsto kuća je bilo oštećeno i pripadaju V grupi, dok 20 odsto njihovih kuća nije bilo oštećeno ili su pretrpeli znatno manje materijalne štete.

Većina kuća (80 %) su jednospratne kuće, dok po intervjuisanim 99 odsto kuća su izgrađene i vrstog i dobrog građevinskog stanja. Što se pak tiče iskorištenosti stambenih objekata 75 odsto porodica imaju samo po jednog člana, dok po veličini ovih objekata čak 75 odsto imaju 100 ili više kvadratnih metara.

Što se pak tiče posedovanja građevinske dozvole, preko 99 odsto njih se izjasnilo da imaju građevinsku dozvolu za gradnju dok jedan odsto nemaju građevinsku dozvolu za objekat.

Što se tiče opštinskih komunalnih službi ovi imaju ograničen pristup za porodice ove zajednice. 99 odsto njih koristi drvo za ogrev. Rezultati intervjuisanja na terenu pokazuju da oko 99 odsto koristi mobilne telefone zato što još uvek nemaju fiksnog telefona, 69 odsto njih je priključeno na gradski vodovod, dok 64 odsto njih nemaju kanalizaciju već i dalje koriste septičke jame.

U ovoj zajednici nekih 64 odsto i dalje je prinuđeno koristiti ilegalne deponije za sakupljanje smeća. Za razliku od usluga, njihov odgovor na svoje građanske dužnosti je veoma mali: 84 % intervistiranih se izjasnilo da ne plaćaju porez na imovinu.

1.7 Pristup javnim službama

Zavisno od lokaliteta gde žive pripadnici srpske zajednice oni imaju pristup javnim službama kosovskih institucija, ali i onim službama Vlade Srbije koje deluje na Kosovu. Na nekoliko mesta oni imaju pristup javnim službama obe vlastodavne uprave.

Oni pohađaju nastavu u posebnim školama za Srbe a od ove godine samo u selu Vidanje. U selu Vidanje oni pohađaju osmogodišnju školu finansiranu od strane Republike Srbije, dok nakon toga srednju školu pohađaju u obližnjem selu Osojane koje inače pripada susednoj opštini Istok. Što se pak Vidanja tiče, ovde osim osnovne škole ne funkcioniše i nema nikakvog drugog obrazovanja. Ove škole su ranije bile finansirane i od Vlade Kosova, do pre četiri godine, dok Republika Srbija nije uslovlila da se ove ustanove opredele u komitetu od ova dva paralelna sistema uzeti u obzir. Učenici ovih škola imaju obezbeđen i prevoz do ovih škola.

Zdravstvene usluge srpska zajednica momentalno u prvom redu ima organizovane od strane srbijanske vlade. Po tom pitanju nema glavnog objekta ovih ustanova, i ako je osoblje angažovano u Bišani, Drsniku i Vidanju, ali po potrebi hitnu zdravstvenu pomoć dobijaju i u bližnjim ambulancama kao i u glavnoj bolnici u Klini. Što se tiče socijalnih usluga pripadnici srpske zajednice uživaju sva prava pod istim uslovima kao i svi drugi građani Kosova.

Vezano za zapošljavanje u opštinske ili državne institucije, srpska zajednica u Klini ima samo 3 osobe koje su zaposlene u kosovskim institucijama, ali zato ovi ogroman broj zaposlenih u paralelnim strukturama srpske vlasti na Kosovu.

Sa aspekta političkog predstavljanja, Srbi zbog dosadašnjeg neizlaska na lokalne izbore nemaju svoje predstavnike u Skupštini Opštine Klina ali su predstavljeni u nekim opštinskim komitetima. U kosovskoj skupštini je rezervisano 20 mesta za manjinske zajednice na Kosovu, gde deset mesta pripada Srbima.

Problemi stanovanja, imovine i neformalnih naselja ne predstavljaju problem za ovu zajednicu. Naselja uglavnom imaju razvijenu strukturu u poređenju sa ostalim selima. Pitanje sigurnosti predstavlja već prevaziđeni problem za pripadnike ove zajednice bilo gde da žive u klinskoj opštini. Pripadnici ove zajednice imaju slobodno kretanje i bez ikakvih smetnji i slobodno izražavaju svoju etničku ili versku pripadnost.

Ova zajednica u Klini nema nijedan lokalni radio, ali se uglavnom informišu iz beogradskih medija. O njihovim problematikama se dosta pisalo i u medijima na albanskom jeziku, i to na jedan pristupačan i afirmativan način u ovim poslednjim godinama.

1.8 Pristup

Strategija pristupa zajednici na afirmativan način. Cilj ove strategije jeste da pozitivno afirmiše delovanje u odnosu sa zajednicom, u podudarnosti sa evropskom orijentacijom delovanja sa manjinskim zajednicama i u koordinisanju sa politikama Kosovske Vlade i uporedo sa manjinskim zajednicama na Kosovu.

Sa formalne strane, problematiki zajednice strategija je pristupila na dva načina: uopštenim pristupom, kao i posebnim pristupom po posebnim lokacijama. Prvi pristup tiče se problema i zahteva koji se tiču uopšteno zajednice bilo gde da živi unutar klinke opštine. U ovom delu je reč o takvoj tematici koja se ne vezuje za lokacije već za zajedničke potrebe i potrebe zajednice. Tu spadaju zahtevi upotrebe srpskog jezika,

inofrmisanja, politi kog predstavljanja, procesa povratka i integracije i td, od cega bi dobila sva zajednica u bilo kojoj lokaciji, obuhvataju i tu i one najmanje sredine u kojima žive i po nekoliko porodica.

Strategija se oslanja na debate sa zajednicom orjentišu i se na sedam glavnih tema koje su smatrane kao najbitnije po njih :

1. Ku na i imovinska pitanja, neformalna naselja
2. Edukacija i omladina
3. Zapošljavanje i privredni razvoj
4. Zdravstvo i socijalna pitanja
5. Sigurnost, prava manjina i njihovo predstavljanje
6. Kultura, mediji i informisanje
7. Prava žena

Pristup raznim lokalitetima ti e se i posebnih projekata, naj eš e su to projekti infrastrukture, poljeprivrede, privrednog razvoja i ostalog.

U ovom delu tokom izrade strategije zajedno sa zajednicom, NVO "Syri i Vizionit" je pokušala da napravi približni prora un kstoaa budžetskog impliciranja u posebne projekte. Na ovaj na in ovi zahtevi zajednice su dobili formu mini projekata, u kojima su prema jednom zajedni kom modelu odre eni neki zahtevi kao približni kosto izra unatih cena, objektivna i ciljeva, dobitnika i dr. Ovi podaci su smatrani kao prvi pregled koji bi bio predstavljen opštini i donatorima da bi se odmerili mogu nosti finansijskih angažmana.

1.9 Sprovođenje strategije

Ovaj dokument se adresira svima institucijama, organizacijama i onima koji su ziantersovani da rade sa srpskom zajednicom u sto koj opštini. Mada, u prvom redu ova strategija je ra ena da bi bila na usluzi opštini i zajednici, za potrebe planiranja, kontaktiranja sa ovom zajednicom kao i da bi bio na raspolaganju donatorima.

Strategija izra ena u ovakvoj formi pruža jedan pregled stanja na terenu, zahteve zajednice i daje sugestije za projekte i mogu e smerove razvoja i investiranja u sljede em trogodišnjem periodu. Ona može korsititi opštinskim službenicima na sastancima sa donatorima gde mogu sagledati mesta na kojim se mogu uklju iti da bi pomogli opštini i zajednici.

Sa odredjivanjem zahteva / projekata Strategija daje jedan prbližan prora un kstoaa impliciranja, tako da predstavlja jedan veoma pouzdan i dobar pokazatelj potreba budžetskih implikacija za samu opštinu ili donatore, na na in da oni tako imaju priliku da odmere svoje mogu nosti angažovanja za ovu zajednicu.

Ovo je jedan dokumenat koji je na raspolaganje posebno za samu zajednicu i njene predstavnike, bilo da su u pitanju politi ke institucije, ili civilno društvo gde bi se iskrostitlo za projekte i razvoj zajednice. Ona e biti vrlo zna ajan dokumenat koji predstavlja celokupno stanje njihove zajednice, mogu nosti i perspektive.

1.10 Poteško e u realizovanju ove strategije

Autori ove strategije shvataju da svi predlozi kao i sugestije koje proizilaze iz ovog dokumenta ne mogu se odmah ispuniti, kao ni u jednom kratkom vremenskom periodu. Oni ostaju kao stalna orijentacija za institucije i društvo za jedno srednjoročno ili dugoročno vreme. Ali neki od zahteva po sektorima i neki projekti se razlikuju na kojima se treba hitno intervenirati. Prioritet u ovom aspektu predstavlja potreba integrisanja zajednice, podsticaj u komšijskog dijaloga, zapošljavanja, aktiviranja mladih, oživljavanja života u selima gde je realizovan proces povratka, onda povećanje povratnika u urbanim delovima kao i u oduvanju imovine. Ovo zahteva hitniju intervenciju, dok i ostali važni sektori imaju potrebu za delovanje i to što je pre moguće.

Autori strategije su svesni toga da se ojačati poteškoće koje se utiču na realizovanje ove strategije. Glavna poteškoća u ovim slučajevima jeste neobjanjenje finansijskih sredstava za ispunjavanje životnih potreba ove zajednice. Srpska zajednica na lokacijama gde živi ima potrebu za velikim izmenama kako na načinu življenja tako i po pitanju međususedskih odnosa. Realne finansijske mogućnosti centralnih ili onih opštinskih institucija, budžeta i kosovskog društva, su veoma ograničene, dok zahtevi i potrebe su velike te dolaze od strane svih zajednica i kategorija.

Takođe se zna da broj donatora, gde ulaze fondovi kao i međunarodnih organizacija koje deluju na Kosovu i klinskoj opštini je smanjen, dakle i mogućnost podrške projekata za zajednicu je sad smanjena.

Jedna druga poteškoća potiče iz same zajednice, na način njihovog organizovanja, političke upadice i neobjanjenje želje da se uključe u društveni i politički život opštine. Zbog nepredstavljanja njihovog u lokalnu upravu prekidaju se i veze sa opštinom, institucijama i donatorima i to veoma utiče na sprovođenje ove strategije kojom se predviđa saradnja svih faktora. Problema može biti i zbog ekonomsko-socijalnog stanja u zajednici, nedostatak razvoja, podele i politički uticaj kao i nedostatak kulturne elite koja bi predvodila zajednicu da identifikuje svoje potrebe i puteve rešavanja. Zajednica nije dovoljno organizovana, nema konkurencije u takmičenju mišljenja, političkih ideja ili projekata. Civilni sektor jeste prisutan ali nije još dovoljno formulisano.

Poteškoće na ovom aspektu predstavlja i sama

činjenica da pripadnici zajednice su rasprskani po raznim lokalitetima i neretko su mnogo daleko jedni od drugih, u malim zajednicama koje mnogo puta ne prelaze brojku nekoliko porodica jednog sela. Na ovaj način komunikiranja i protivdelovanja moguće zajedničko delovanje je veoma mala. U ovim porodicama uglavnom žive stariji i veoma mali broj mladih ljudi.

Što se pak tiče projekata za zapošljavanje dodaje se i fakat da na Kosovu a i u klinskoj opštini nezaposlenost je veoma velika, i mogućnosti otvaranja većeg broja radnih mesta su veoma male, tako da to otežava obuhvatanje pripadnika i ove zajednice u projekte za zapošljavanje.

Poslednja poteškoća koju treba pomenuti jeste to da strategija nije obavezna u smislu da nema nekog odgovornog organa koji bi morao sprovesti ovaj dokument.

Po ovom pitanju institucije kao i donatori odlučuju na koji način i koliko će da ispune preporuke koje proizilaze iz ovog dokumenta. "Syri Vizionit" ohrabruje institucije da ispune zahteve onoliko koliko mogu a koje direktno proizilaze iz ovog dokumenta.



II. Inicijative i preporuke

2.1 Uvod

Strategija i njen pristup zajednici su rađeni na dva načina: uopštenim pristupom kao i selektivnim pristupom tj prema posebnim lokacijama.

Prvi pristup se tiče uglavnom zajednica bilo gde da žive u klinskoj opštini. U ovom delu je reč o tematici koja se ne vezuje za lokalitet već za zajedničke potrebe sveg stanovništva. Ovde se podrazumevaju zahtevi upotrebe srpskog jezika, informisanja, političkog predstavljanja, procesa povratka i integracije kao i ostalog od čega profitira svo stanovništvo na svakoj lokaciji, obuhvataju i čak i najmanje sredine u kojima žive i po nekoliko tih porodica.

Strategija je urađena uz održane debate sa zajednicom koje su bile usredsređene na sedam glavnih polja koja se smatraju kao najbitnija po samu zajednicu. U ovom slučaju to su:

1. Imovinska pitanja, stanovanje kao i neformalna naselja
2. Obrazovanje i omladina
3. Zapošljavanje kao i privredni razvoj
4. Zdravstvo i Socijalna pitanja
5. Anti-diskriminacija, sigurnost, manjinska prava kao i njihovo predstavljanje
6. Kultura, mediji i informisanje
7. Ženska prava

U stvari; u većini slučajeva, problemi sa kojima se suočava srpska zajednica uopšte su isti kao i kod svih drugih zajednica. Sa sličnom problematikom se uopšteno suočava i sama većinska albanska zajednica, kao što su npr pitanja zapošljavanja, privrednog razvoja, poljeprivrede, ne baš povoljnih zdravstvenih usluga, pitanja socijalne pomoći i dosta toga ostalog.

Ali ima i posebne problematike koje su bitene po srpsku zajednicu kao što su pitanja slobode kretanja, učešćevanjanja u odlučivanju i političkog predstavljanja, zatim pitanja privrednog preduzetništva u smislu tržišta, takođe kultura i informisanje, stanarska i imovinska prava i korišćenje imovine i još niz drugih pitanja.

Baziraju se na sastanke sa zajednicom i na njihovim primedbama koje su uložili sami predstavnici zajednice, na neke od sektora je pridato vrlo malo pažnje u ovoj strategiji, orjentišu se na druge sektore za koje je zamišljeno da bi bili mnogo više korisni po samu ovu zajednicu.

2.2 Vlasni ka pitanja stanovanja i neformalnih naselja

Opis stanja: Ogroman deo srpske zajednice u opštini Klina živi u ruralnom području. Sadašnja usredsre enost ovog življa zavisi od etni kih struktura u ovom ambijentu kao i od hoda procesa povratka tokom ovih zadnjih jedanaest godina. Koncentracija stanovništva ove zajednice je najve a u selu Vidanje i u samom gradu Klina, ali je i jedan veoma zna ajan broj koncentrisan u selima Drsnik i Berkovo u upore enju sa ostalim lokacijama. Povratak srpske zajednice u ovoj opštini je zapo et još 2001 godine i to najpre u selu Bi a gde je u to vreme bilo smešteno vra enih pojedinaca ne samo iz ovog sela nego i sa ostalih lokacija kao što su grad Klina, te sela Grabac, Vidanje i dr. U opštini Klina nije bilo lokacija u kojoj nije bilo raseljenih lica iz ove zajednice, kao što je recimo bio slu aj sa Goraždevcom u Pe i ili Crkolezom u opštini Istok, gde je stanovništvo ostalo tokom celog rata i posle toga neprekidno a gde se i sada nalazi. Sva sela u Klini su bila zapaljena tokom rata, tako da je nakon povratka trebalo ponovo izgra ivati i renovirati ku e i stanove žitelja, a što je važno i za pripadnike srpske zajednice. Do sada je za ovu zajednicu izgra eno 56 ku a u selu Vidanje, 45 ku a je izgra eno u Bi i, 40 ku a je izgra eno u Drsniku, dok je u Berkovu dovršenih 34 ku e, 28 ura enih ku a ima Grabac, a u Dolcu su 12 ku a, 10 ku a je izgra eno u selu Rudice, u Klinavcu 13 ku a, u Pogra u tako e je ura eno 13 ku a, dok su u Grebniku, koji se nedavno vratio, do sada izgra ene samo 4 ku e. Za istu ovu zajednicu u unutrašnjosti grada Klina je dosad sagra eno 117 ku a i stanova koje su renovirane, a što zna i da je u urbanom delu ovog grada više ura eno ku a nego u bilo kom drugom gradu pe kog regiona, a kom i pripada Klina. Jedan uvažavan procenat ovih izgra enih ku a se uopšte ne koristi, a tako e i jedan ne baš mali broj njih sada je ve i prodat, i ako su one izgra ene kako bi se stimulisao proces povratka ove zajednice na Kosovo, takore i u njihovom rodnom kraju. Ima i kupoprodajnih slu ajeva koji nisu legalni, a što je jedna od glavnih briga ove zajednice a istovremeno i briga javnih institucija. Proces povratka se sada nastavlja na spontan na in zato što je organizovana forma prevazi ena jer sada ova zajednica živi i kre e se slobodno i pod potpuno jednakim uslovima kao ostale zajednice obuhvativši ovde i samu ve insku zajednicu.

Nema neke statistike ili ura ene studije o vlasništvu objekata za stanovanje ove zajednice u samom gradu Kline, ali se zapaža da je najve i broj vra enog poseda i renoviranog upravo u samom gradu. Po

informacijama dobivenim od KAP-a, podaci iz septembra meseca 2010 godine o objektima za stanovanje govore da su u ovoj instituciji prijavljena 5655 vlasni ka slu aja (od ovoga se jedan ogromni deo odnosi na vlasništvo srba), dok su do sada rešena 394 takva slu aja ili 4,5 %. Tako e ima prijavljenih slu ajeva i pokrenutih od KAP-a, a pod administriranjem je do sada stavljeno nekih 84 vlasništva koja se nalaze u opštini Klina. Tako er je jedan ve i broj tih poseda dat pod kirijom a što je odra eno preko ove agencije. U ovoj opštini srpska vlasništva koja su ponovo renovirana a nalaze se uglavnom u urbanom delu grada uglavnom su fokusirana u dva naselja; i to ono u Centru koje se tako i naziva i drugo naselje sa ve om gravitacijom srba je u takozvanoj Gornjoj Mahali. Naravno da bitišu i u svim ostalim gradskim delovima i ako nisu još uvek svi vra eni na svoja ognjišta. Ima slu ajeva korištenja poseda kao što su zgrade, ku e, pomo ni objekti i preduzetni ke radnje koje se koriste za rad i bez dozvole legalnog vlasnika. Po primedbama vlasnika, tako er ima i uzurpiranih vlasništava a kojima se nanose daljna ošte enja zbog nepažnje novog korisnika dok pravi vlasnik još uvek nije u mogu nosti da potpuno raspolaže ovim svojim privatnim posedima. Kosovska Agencija Vlasništva radi na njihovom menadžiranju a trenutno je to i jedino telo odgovorno za vlasni ka pitanja stambene prirode na Kosovu i ako po postoje im kapacitetima kojim raspolaže ta agencija je previše mala da bi menadžirala celim postoje im potencijalom stambenih objekata koji se nalaze pod zato eništvom na razne na ine. U upore enju sa urbanim zonama, u selima je vlasni ko pitanje ku a i drugog poseda predstavlja jedan malo manji problem pošto je vlasništvo odre enije. Veliki problem predstavlja uzurpacija plodnog poljoprivrednog zemljišta za ije iskorištavanje nema nikakve nadoknade stvarnom vlasniku od strane njegovih suseda ili biznis kompanija koje su tako e uklju ene u ovim problematikama. Naj eš i problemi za vlasnike i policiju su pre este štete koje se sprovode nad šumovitim privatnom posedu pripadnika ove zajednice.

Što se ti e statusa naseljenih lokacija pripadnicima srpske zajednice u opštini Klina, zone koje su obuhva ene u ovoj strategiji predstavljaju formalnu zonu, i za razliku od drugih neformalna naselja nisu problem koji se sada pojavljuje kod ove zajednice. Opremanje gra ana kosovskom dokumentacijom za jedno duže vreme u po etku procesa povratka je predstavljalo ozbiljan problem, ali u poslednje vreme ima veoma zna ajan broj ljudi koji su zainteresovani da se opreme i ovim dokumentima.

Postoje e inicijative:

Što se ti e ponovne izgradnje ku a i drugih objekata u korist zajednice, mnoštvo razli itih donatora je uzelo u eš a u razrešavanju te problematike. Posle rata u ovoj opštini je izgra eno preko 350 ku a. Organizacije i institucije koje su radile na obnovi ku a su THW, DRC, UNDP-Spark, ICMC, Mercy Corps, Vlada Kosova, Care Internacional, Vlada Srbije, i drugi koji su omogu ili da se obezbedi stambeni prostor za jedan zna ajniji deo ove zajednice.

Momentalno (krajem 2010 godine) se rade još nekih oko 13 ku a za povratni ku zajednicu, kao i 2 ku e za do ekuju u zajednicu kao balans program u ovoj opštini. Od Ministarstva za Povratak i Zajednice Republike Kosova, UNDP-Spark, Opštine Klina, DRC-a, i ostalih - po jedna ku a se izgra uje u selima; Dolac, Berkovo, Drsnik kao i 3 ku e u selu Vidanje, a tako er e se izgraditi i prve ku e u selu Donji Petri , gde je re o 4 ku e kao i 3 ku e koje se rade u Veliko Kruševo, a gde su donatori Ministarstvo za Povratak i Zajednice Republike Kosova, DRC, Opština Klina, i drugi. U Septembru mesecu 2010 godine se vratilo 8 osoba u selu Duge Njive i oni su obuhva eni listom koja se izra uje a gde e biti obuhva ene još 22 osobe iz programa RRK2 na raznim lokacijama.

Kosovska Imovinska Agencija (KIA) se bavi vlasni kim pitanjima i rešava vlasni ke probleme u svom mandatu za zahteve koji poti u od posledica rata 1998/99 i ti u se privatnih nekretnina, a šta podrazumeva poljoprivredna i komercijalna dobra. KIA radi na primanju i registraciji specifi nih zahteva o privatnom nekretninskom vlasništvu, sprovedbiu finalnih zakonskih odluka kao i administrira napuštenim vlasništvima u posedu raseljenih i izbeglih lica.

Preporuke za dalje delovanje:

- Da se osnaži KIA i da bude aktivnija u zaštiti i menadžiranju vlasništvima
- Kosovska Policija da tako er pomogne realizaciju mandata KIA-e vezano za srpska imanja
- Da se potraže i drugi donatori koji bi nastavili obnovu ku a
- Da se poja a kontrola i zaštita šuma u naseljenim zonama gde gravitira povratni ka zajednica
- Da od strane opštine bude neke vrste

nadzora za kupo-prodaju vlasništva tako da ne bude zloupotreba i falsifikovanja koje omogu avaju da zemlju preprodaju prevaranti, a šta kasnije stvara probleme

- Da se podrži i pomogne opremanje gra ana legalnom kosovskom dokumentacijom

2.3 Obrazovanje i mladi

Opis stanja: U selu Vidanje se nalazi osnovna škola sa nastavom na srpskom jeziku a koja je pod kontrolom paralelnih institucija podržanih od strane Vlade Srbije. Tu nastavu poha aju u enici sela Vidanje, Drsnik, Rudice, Dolac, drugih sela kao i grada Kline. Osim ove škole do ove godine je postojala i jedna osnovna škola u selu Bi a za u enike tog sela a tako e i za obližnje selo Grabac gde je bio jedan veoma mali broj u enika, ali i pored svega je funkcionisala do sada. No što se ti e srednjeg obrazovanja, u enici ove opštine uglavnom putuju u Mitrovicu, ali i u selu Osojane a koje pripada opštini Istok kao najbližoj školi za srpsku zajednicu iz opštine Klina gde se nastava poha a po planu i programu Republike Srbije.

U ve ini sela i u samom gradu Klina ima jedan veoma mali broj mladih iz srpske zajednice a koji redovno ovde žive. Iz tog razloga na ovim lokacijama nema dovoljno u enika do naredne faze za kad se planira i želi jedan ve i i održiviji povratak, tako da pitanje obrazovanja ovog momenta ne predstavlja prioritarno pitanje za ovu zajednicu.

U ostalim selima i u gradu Klini momentalno nema više u enika iz srpske zajednice ali se o ekuje u skorijoj budu nosti posebno ako proces povratka nastavi svoj razvoj dosadašnjim uspešnim odvijanjem kao do sada, jer se lako može o ekivati da se vrati više mladih a što se može desiti u Opštini Klina u nekoj vrlo skoraj budu nosti.

Što se pak ti e predškolskog obrazovanja srpska zajednica u selu Vidanje nema nijedno odeljenje predškolskog uzrasta i nastave. Osnovnu školu ovog sela poha a nekih 14 u enika. U selu Bi a je bilo 3 aka tokom prethodne školske godine, ali ovaj objekat je ove godine zatvoren zbog premalog broja u enika koji je poha aju. Dok u srednjoj školi u Mitrovici odavde ide 7 u enika, a u školi u Osojanima koje se nalazi u blizini iako u susednoj opštini Istok, iz ove opštine tokom ove akademske godine školu poha a samo jedan u enik iz srpske zajednice iz opštine Klina.

Što se ti e visokog obrazovanja, studenti iz ove zajednice studije pohađaju na Univerzitetu u Mitrovici, a koji također radi po planu i programu Republike Srbije, ili po drugim univerzitetima širom unutrašnjosti Republike Srbije. Trenutno je samo jedan student koji iz ove opštine putuje da bi studirao na severnom delu Mitrovice.

Fakultet Primenjenih Znanosti Biznisa u Pećima ima nekoliko smerova i na bosanskom jeziku, ali na njemu do sada nije bilo nijednog prijavljenog studenta srbinia iako ima dovoljno mesta i za njih.

Autori ove strategije misle da će u neku skoriju budućnost multietničke škole biti težnja ovdašnjeg društva i obrazovnih institucija ove opštine. Stanje kod mladih u ovoj opštini direktno zavisi od uslova i okolnosti koje je zajednica stvorila tokom deset proteklih godina. Osim sela; Vidanja, Berkova, Drsnika, Biće i Grabca ima malo ili nimalo mladih. Pošto oni ne nalaze svoju perspektivu ovde na Kosovu onda se oni udaljavaju odlaze i za Srbiju ili u neka perspektivnija zapadnjačka mesta. Politički i društveni životni tokovi koji se odvijaju unutar srpske zajednice su takvi da ne pružaju dovoljno mogućnosti za uključivanje i mladih u te sfere. Mladi su premalo uključeni u politiku, a sami politički subjekti koji deluju unutar same srpske zajednice nemaju ogranke omladinskog podmlatka unutar svojih partija. U selu Vidanje ima jedan centar za zajednice sa povezanošću na internet mreži, sportske terene i druge uslove za omladinu. Jedan od sportskih prostora je i teren za mali fudbal u selu Vidanje, a koji je proizašao kao kao ovogodišnja inicijativa a podržana mini grantom od samog projekta realizovanog od strane Srij i Vizionit i donatora Olof Palme Center-a. U selima Vidanje i Berkovo ima organizovanja nekih neformalnih omladinskih grupa, ali još uvek nema neke nevladine organizacije koja je uredno registrovana a gde se mogu započeti inicijative i druge njihove omladinske aktivnosti.

Postojeće inicijative:

Dve postojeće škole su smeštene u privatnom ambijentu koji je adaptiran da omogućuje pružanje nastave u enicima na obe različite lokacije: Vidanje i Bića, ali oba ova privatna prostora/objekta ne ispunjavaju elementarne uslove za namenu kojoj služe. Ima i jedna školska građevina u selu Dolac ali se ona ne upotrebljava zbog nedostatka učenika.

Vlada Srbije osim isplate prosvetarskog osoblja vrši i naplatu za transport dece iz okolnih sela.

Obrazovno osoblje profitira i nekim drugim povoljnostima a koje omogućavaju ovaj paralelni obrazovni sistem stvoren od vlasti Republike Srbije a koji i dalje ilegalno funkcioniše na Kosovu.

U selu Vidanje postoji i jedan omladinski centar sa istoimenim nazivom a koji je sagrađen i opremljen od USAID-a, Mercy Corps-a i Opštine Klina, i t.d. a u kom se mogu održavati raznovrsne omladinske aktivnosti mladih iz ovih krajeva. Tu pored ostalog ima internet mreže kao i različite drugih mogućnosti za mlade.

Od raznih organizacija je do sada održano mnoštvo aktivnosti uključujući i tu razne turnire u malom fudbalu kao i mnoge druge omladinske i druge kulturne aktivnosti.

Preporuke kao i dalje delovanje:

- Da se stvore uslovi za multietničke škole
- Da se adaptiraju školski objekti za prihvatanje i nastavu na srpskom jeziku
- Da se ohrabre mladi iz povratničke zajednice kako bi se prihvatili i političkih odgovornosti
- Da se uključuje u multietničke sportske i kulturne aktivnosti
- Da se uključuje u projektima podrške i osnaživanja mladih
- Da bude što više sportskih aktivnosti, kulturnih i ostalih a podstaknutih od same te omladine, kao na primer nekih fudbalskih turnira, umetničkih izložbi, omladinskih vežeri, i ostalog.

2.4 Zapošljavanje i ekonomski razvoj

Opis stanja: Srbi koji trenutno žive u opštini Klina sačinjavaju jednu malu zajednicu u okviru opšteg stanovništva ove opštine. Po podacima koje poseduje Opština Klina, registrovanih stanovnika u ovoj opštini sa pripadnošću u srpskoj zajednici je negdje preko 1200 registrovanih osoba (a većina njih nije stalno ovde) u jednoj opštini gde je oko 65 hiljada žitelja, a gde je ova zajednica u prošlosti predstavljala jednu zajednicu sa nekoliko hiljada svojih pripadnika. Broj onih koji rade i nije tako mali ako se napravi upoređenje sa pripadnicima većinske

zajednice, a tako e i u upore enju sa celim okolnim regionom koji se ve duže vreme suo avava sa problematikom ogromne nezaposlenosti a za kod nas se može re i da jedan zna ajan deo populacije živi u uslovima ekstremnog siromaštva. Pripadnici ove zajednice svoje li ne dohotke dobijaju od srbijanske vlade a trenutno jedan manji deo njih dobija plate i iz budžeta Vlade Kosova. "Syri i Vizionit" je prikupila podatke sa terena a ti podaci predstavljaju stanje koje pokazuje da su u radnom odnosu preko 80 osoba iz reda srpske zajednice a koji su solidno pla eni od strane Vlade Srbije za opštinu Klina (26 je zaposleno u administraciji, 23 radi u obrazovanju, 5 je angažovano u zdravstvu, u pošti rade 3 osobe i td u ostalim službama). Zaposlenih u institucije Kosova su momentalno samo dve osobe (i obe rade u administraciji). Što se ina e ti e prihoda koje dobijaju iz bilo kog izvora prihoda to uti e na poboljšanje ekonomskog stanja zajednice bez obzira iz kog budžeta da dolaze.

Sektori obrazovanja i zdravstva jedno vreme su dobijali plate i od strane Vlade Kosova za svoje radnike, ali ove zadnje tri godine Vlada republike Srbije sve svoje gra ane je usloвила da ne primaju ove li ne dohotke. Tako e u ovoj zajednici ima i poneki privatni preduzetnik u biznisu, ali njihov biznis se uglavnom ograni avava unutar lokaliteta i svoje zajednice bar do sada je bilo tako.

Veliki deo ove zajednice je u prošlosti, pre rata, bio takore i potpuno zapošljen u državnom sektoru i bili su situirani platama koje su dobijali odatle, dok su dodatne materijalne prihode dobijali od svojih imanja koja se uglavnom prostiru na najplodnijim zonama opremljenim i solidnim sistemom za navodnjavanje. Zato u narednom periodu njihova orijentacija treba biti usredsre ena na poljoprivredu i sto arstvo. U proteklim godinama je bilo i nekoliko projekata za pomo a posebno za razvoj sto arstva i poljoprivrede, razli ite pomo i u obliku tehni kih sredstava za rad ili za ja anje sto nog fonda. Kroz ova pomaganja pomognuta je cela zajednica, i pored mnoštva slu ajeva li nog okorištavanja. Za efikasno menadžiranje ovim zajedni kim materijalnim dobrima koja su poklonjena od raznoraznih donatora, sve to je iziskivalo da se formiraju poljoprivredne zadruge koje su formalnog i neformalnog statusa a koje pomažu kod udruživanja sredstava kako bi se izbegla zloupotreba a koje su se u nekoliko navrata desile, a i da se ovome da neki efektivni podsticaj ekonomskog razvoja i napretka.

U ovoj opštinu su zabilježene slede e zemljoradni ke zadruge:

- 1) Udruženje "Brazda-V" u Vidanje
- 2) Zemljoradni ka Zadruga "Prva Brazda", Berkovo
- 3) Asocijacija poljoprivrednika "Klas", Bi a
- 4) Kooperativa "Grabac" u Grabcu
- 5) Zemljoradni ka Zadruga ARUD u Drsnik
- 6) Zemljoradni ka Zadruga "Rudice" u Rudicama

Postoje e inicijative:

Ve i broj njih je zaposlena, najmanje 80 ljudi redovno uzima platu ali i druge nadoknade obezbe uju i sebi materijalna dobra za svoje familije a što zapravo podiže nivo ekonomskog stanja kod zajednice u fokusu.

Kosovska Policija i Zaštitni Korpus Kosova stalno su predstavljai poziv za pripadnike ove zajednice kako bi se zapošljavali u ovim institucijama. Misli se da e u neko skorije vrijeme biti pripadnika ove zajednice po raznim javnim službama, a šta se zapravo trenutno odbija od strane same zajednice.

Razne organizacije i institucije su pomogle žitelje ovih sela u ja anju poljoprivrede. U selu Vidanje je poklonjeno nekoliko traktora i po jedna krava za svaku familiju od strane italijanskog RTM-a, AED-a, USAID-a, Srbijanske Vlade i drugih, ali se profitiralo i infrastrukturnim projektima tako e. IOM je poklonio po 4 hiljade eura za dve familije. Osim ku a DRC je na primer izgradio i vodovod a i uradio rekonstrukciju elektri ne mreže u selu Vidanje, Mercy Corps je asfaltirao put u dužini od 700 metara, Opština Klina je sa USAID-om i Mercy Corps-om pomogla na opremanju potrepštinama omladinskog centra i td. Postoji sabirni centar za mleko koji je izgra en od DRC-a, kao i narodna kuhinja, te mnoštvo privatnih preduzetni kih inicijativa koje vredi ista i kao što su trgovinske radnje a i uslužni objekti, te proizvodnja, sto arstvo i mnoge druge privredne delatnosti. Tako e u selu Vidanje ima i jedna osnovna škola a i funkcioniše fiksna telefonija kao i druge javne službe.

Pripadnicima ove zajednice koji žive u unutrašnjosti grada Kline, Lokalna Kancelarija za Zajednice je pomogla opremanjem povratni kih porodica ku nim nameštajem, dok im je Kordinacioni Centar iz Mitrovice dodelio ku ne elektri ne aparate koji su im bili najpotrebniji i to najmanje po jedan najpotrebniji ku ni aparat po svakom doma instvu. DRC je donirala krevete za 30 familija kao i pomogla u sredstvima kao što su; aparati za varenje metala, motokultivatori, stolarska oprema, mašina za proizvodnju eksera, i razne druge stvari. De anski Manastir je donirao traktor sa svom ostalom prate om opremom potrebnom za poljoprivredne radove, tako e raznu elektri nu ku nu opremu a i

jedan kombibus. Unija-M je tako e poklonila jedan traktor, dok je IOM dodelio potrebnu opremu za automehani arsku radnju.

U Drsniku je pomognuto ua drvima za ogrev kao i u vidu ku ne elektri ne opreme a što je dotirano od DRC-a. De anski Manastir je poklonio jedan traktor sa opremom, tako e i od Koordinacionog Centra je profitirano sa jednim traktorom i celom prate om opremom. Tako e od Koordinacionog Centra je dobiveno 30 paketa sa radnim sredstvima za poljoprivredu, kao i opremanje 22 familije elektri nom tehnikom za doma instvo. Naravno i od UNDP-ICMC su dobivena raznovrsna sredstva u vrednosti do 700 Å za svaku familiju. UNHCR i AED su pomogli i NVO "ARUD" koja funkcioniše kao zemljoradni ka zadruga a doti na pomo je sadržala jedan traktor i motokultivator.

U selu Berkovo od Mercy Corps-a i USAID-a se profitiralo po jednim traktorom a tom prilikom je i opština pritekla u pomo dodavši i ostala pomo na sredstva kako bi spomenuta donacija mogla biti i valjano iskorištena. UNDP je za 34 familije dodelio grantove u sredstvima u vrednosti do 2.000 Å po svakom doma instvu. De anski Manastir je donirao jedan minibus, dok je slovena ki KFOR pomogao u izgradnji hangara i garaže za poljoprivrednu mehanizaciju, kao i finansirao izgradnju puta u dužini od 500 m a i jedan most koji povezuje ovo selo sa selom Rudice gde tako e postoji srpski živalj, a naravno i UNDP im je pomogao da izgrade jedan put dužine oko 2 kilometra. U obližnjem selu Rudice organizacija Mercy Corps je dodelila donaciju u kompletnoj mašineriji koja služi za zasejavanje i iskopavanje krompira, i svu traktorsku opremu za košenje, obradu poljoprivrednog zemljišta, kao i mašineriju za mnoštvo ostalih funkcija. A jednim traktorom je pomogao i UNDP.

U selu Grabac IOM je pomogao otvaranje jedne prodavnice mešovite robe kao i donirao jedan cirkular sa puno operacija. AKTED je pola sela pomogao doniraju i im krave, kokoši, svinje i drugu stoku. De anski Manastir ih je tako e podržao jednim traktorom sa kompletnom opremom, a isto to je uradio i USAID doniraju i im traktor sa poljoprivrednom opremom.

Selo Bi a iz Opštine Klina je profitirala jednim traktorom sa svom potrebnom opremom za razne vrste poslova, a i AKTED je poklonio jedan traktor sa prikolicom, mašinom za žetvu kao i dodatnu opremu za poljoprivredne poslove. IOM je Bi u pomogao donacijama u sto nom fondu poput doniranja krava, ovaca, kokošaka, i td. Mercy Corps je asfaltirao jedan seoski put koji je dužine od preko 3 kilometra, dok je italijanski KFOR uradio ovde seoski vodovod. Od Mercy Corps-a se profitiralo i jednom mašinom koja služi za proizvodnju koncentrata, jednim mlinom koji melje

kamenom kao i jednim traktorom sa prikolicom i ostalim dodatnim priklju cima.

Što se pak ti e sela Dolac tu je DRC donirala po 2000 Å svakom doma instvu kako bi zapo eli život na Kosovu. Tako e isti donator je donirao i poljoprivrednu mašineriju koja služi za košenje, sakupljanje i presovanje sena, i druge operacije. DRC je tako e pokazao zainteresovanost da izgradi i jedan mlin koji bi svojim velikim kapacitetima zadovoljavao potrebe celog šireg regiona Pe i. I Mercy Corps je tako e pomogao u ja anju potencijala poljoprivredne opreme za Dolac. Lokalna NVO Syri i Vizionit iz Pe i je tako e ovo selo pomogla jednim cirkularem za sve vrste obrade drveta i druge potrebe u izgradnji kao i osnovnim potrebama doma instava ovog sela. Razni drugi donatori, kako ovdašnji a tako i me unarodni, su sva ova mesta pomagali i u drugim formama. Bez obzira što je jedan deo tih sredstava izgubljen, pokraden ili zloupotrebljen i na ina na koji je menadžirano ovim sredstvima, ipak je deo tih sredstava iskorišten na valjan na in i od strane cele zajednice, nezavisno od toga dali su farmeri držali doniranu stoku ili su je odmah prodali, ova podrška je stvorila jedan valjan potencijal za poljoprivredni razvoj i materijalno ja anje ove zajednice.

Razvoj ove zajednice treba gledati i kroz desetine drugih razli itih razvojnih projekata koji su sprovedeni u samoj Opštini Klina, gdje su uklju ena razna pitanja kao na primer; ure enje raznih lokalnih puteva, izgradnja vodovodne infrastrukture, opravka elektri ne mreže, restauriranje i opremanje školskih objekata, ure enje omladinskih centara te opremanje objekata za kulturu i mnoge druge raznovrsne projekte a koji su podigli nivo blagostanja kod stanovništva.

Predlozi za dalje delovanje:

- Zapošljavanje u legalnim institucijama ve eg broja pripadnika srpske zajednice
- Ohrabrivanje mladih za razne zajedni ke omladinske inicijative sa pripadnicima drugih zajednica kao i institucija
- Ve i angažman pripadnika ove zajednice u projektima koji se ti u interesa zajednice o kojoj je re
- Zapošljavanje srba na uvanju šuma, pošto je re o sektoru u kom se nanose štete uglavnom srpskom vlasništvu
- Pružanje pomo i na stvaranju farmi, mini-biznisa i drugih inicijativa pružaju i podršku i iznalaženjem potencijalnih donatora i dr.

- Da se podstaknu inicijative stvaranja zadruga i saradnje me u farmerima ove zajednice sa onim iz ve inske

- Podizanje svesti o zna aju boljeg informisanja kod farmera vezano za mogu nosti unapre enja poljoprivrednog sektora, sto arstva kao i ostalih sfera.

2.5 Zdravstvo i socijalna pitanja

Opis stanja: Pripadnici srpske zajednice imaju obezbe ene zdravstvene usluge u obližnjim ambulantomama u selima gde žive, dok oni koji žive u urbanoj zoni imaju zajedni ke usluge sa pripadnicima ve inskog stanovništva.

Zdravstveno staranje se uglavnom realizuje u ambulanti koja se nalazi u selu Osojane u obližnjoj opštini, dok za druge slu ajeve sekundarnih zdravstvenih usluga oni usluge koriste u pe koj i pitrova koj bolnici.

Što se pak ti e socijalnih usluga treba imati u vidu da kosovsko društvo ne pruža puno po pitanju socijalnih politika. Mali broj onih koji profitiraju ovom vrstom pomo i je rezultat postoje ih kriterijuma koji su veoma striktni da bi se ostvarilo pravo pa je veoma mali broj onih koji mogu ispuniti ove kriterijume. U periodu ovih zadnjih tri godine i država Srbija je poja ala kriterijume tako da je puno korisnika izgubilo mogu nost da profitira i od ovog izvora.

U mesecu Novembru 2010 godine Centar za Socijalni Rad u Klini me u korisnicima ove beneficije ima jedan veoma mali broj familija iz reda srpske zajednice. Tako e i najmanje 3 osobe (a neki su u proceduri) je broj onih koji profitiraju od penzionog fonda Republike Kosova u opštini Klina. Broj korisnika ovih beneficija od Vlade Srbije je nepoznat ali se po zvani nim javnim podacima zna da su puno ve e od ovih iz budžeta Republike Kosovo.

Postoje e inicijative:

Ovdašnje i me unarodne institucije tokom proteklih jedanaest godina su realizovale desetine infrastrukturnih projekata za poboljšanje životnih uslova uklju uju i tu; puteve, vodovod i kanalizacije i druge projekte uložene na lokacijama gde bitiše srpska zajednica a šta je pozitivno uticalo na poboljšanju kvaliteta životnih uslova.

U Klini ima nekoliko zdravstvenih centara koji su sa injeni od jedne medicinske sestrice koje finansira Vlada Srbije a zadužene su da se staraju za ovu zajednicu koja je raštrkana po takore i celoj teritoriji opštine Klina, a ovo

osoblje im pruža primarne zdravstvene usluge. To osoblje sprovodi i posete po selima po potrebi zajednice a povremeno se angažuju i lekari specijaliste za odre ene medicinske oblasti no zbog na ina organizovanosti i potreba ni to nije dovoljno.

U me uvremenu i zvani nici kosovskog zdravstva su unapredili resurse i pružaju kompletne savremene lekarske usluge za sve zajednice, bez razlike, u ambulantomama i bolni kim centrima opštine Klina.

Osim korisnika socijalne pomo i ima i raznih drugih inicijativa za podizanje svesti kako bi se valjano informisali povratnici a u vezi sa kriterijumima i da što brže i lakše ostvare ova svoja legitimna prava. Oni tako e primaju i li ne dohotke od susedne srpske države i ako je nepoznata ta koli ina a i ta an broj korisnika.

Usluge od strane osoblja zdravstvenih usluga kod angažovanih od strane srpske države je besplatno za razliku od institucija kojima menadžiraju kosovske institucije u kojima pacijenti participiraju sa nekom vrstom pla anja.

Preporuke za dalje delovanje:

- Da se podigne svest zajednice vezano za prednosti i primanje usluga od strane medicinskih centara Kosova

- Da se poja aju lekarske posete lokacijama gde živi ova zajednica

- Da se podrže projekti NVO-a ove zajednice a koji se ti u brige o zdravlju

- Da se zaposli jedan broj lekarskog osoblja u ovim bolni kim centrima iz reda srpske zajednice

- Da se podrži kategorija ljudi sa potrebama kao što su starije osobe koje su bez porodi ne nege

- Da se podigne nivo menadžiranja i odnošenja sme a iz ovih sela

2.6 Bezbednost, manjinska prava i predstavljanje

Opis stanja: Ve više od jedanaest godina od završetka rata na Kosovu, srpska zajednica u opštini Klina uglavnom živi na onim lokacijama gde se pojavljuje kao ve inski živalj ili je u nekom ve em broju zastupljena. Povratak je realizovan uglavnom u selima, obuhva ena je desetina sela gde je vra en jedan veoma mali broj stanovnika, dok u urbanoj zoni Kline ima

jedan broj povratnika koji u ovom gradu i nije tako mali. Prvi povratak u ovoj opštini je realizovan u selu Bi a 2001 godine gde su me u tim prvim povratnicima bili i pripadnici drugih okolnih sela kao i onih iz samog gradskog jezgra u Klini. U prvim godinama posle rata je bilo i nekoliko incidenata, ali isključujući događanja iz 2004 godine kada je bilo velikih razaranja na Kosovu, nije bilo većih problema i povratak je realizovan u devet ovdašnjih sela a gde već više od jedne godine KFOR se nije bavio njihovom sigurnošću a što dovoljno govori o poboljšanju bezbednosnog stanja.

Pripadnici srpske zajednice se sada slobodno kreću, izlaze radi obavljanja administrativnih poslova kao i kupoprodaje u Klini bez ikakve pratnje i pored toga što je povremeno bilo manjih incidenata i to uglavnom vezanih za nekretnine. Ima već nekoliko godina kako su se ulaza u ova povratnička sela otklonjeni punktovi. Ova atmosfera je sve bolja zbog većeg angažmana opštinskih zvaničnika u Klini i Vlade Kosova, koji su u poslednjih godina imamo jedan povećan broj povratnika u opštini Klina a koji su dobro dočekani od svojih suseda, a što je pre samo nekoliko godina bilo sasvim nezamislivo.

Sve dok su po pitanju povratka, bezbednosti i slobode kretanja uinjene i napreći u ovih poslednjih pet godina, na aspektu političkog predstavljanja je bilo zaostajanja ovih poslednjih tri godine. Srpska vlast je uslovljavala srbe da odbiju obuhvatanje u legalne institucije na Kosovu kao na primer u obrazovanju, u zdravstvu, u policiji, u opštinskoj administraciji, političkom predstavljanju i drugih pozicija koje garantuju brz napredak ove zajednice.

Srbi u Klini nemaju nijednog predstavnika u Skupštini Opštine Klina. U dva prva mandata Opštinske Skupštine u periodu 2001-2004 u tom sazivu je bilo po jednog predstavnika srba. U druga dva lokalna izborna mandata srpski politički subjekti nisu uzeli učesća ali su njihovi predstavnici bili imenovani od strane predstavnika UNMIK-a a u dogovoru sa opštinskim zvaničnicima kao i dotičnom zajednicom.

Dok na poslednjim opštinskim izborima srpski politički subjekti nisu uzeli učesća a na dva opštinska glasanja pa su ostali bez svog predstavnika u Skupštini. Računa se da su njihovi glasački kapaciteti dovoljni za dobivanje jednog ili dva opštinska zastupnika. Angažman opštinskih zvaničnika i kontakti sa predstavnicima srba zajedno sa podrškom međunarodnih zvaničnika na Kosovu su stvorili jednu mnogo povoljniju klimu komuniciranja a što može poslužiti da utiče kod srpske zajednice da izađe na predstojeće izbore.

Momentalno u Komitetu za Zajednice pri Opštini Klina su dva pripadnika srpske zajednice.

Što se tiče tretmana srpske zajednice u opštini Klina, bilo u predstavljanju ili u procesu povratka, integracije i obnavljanja kuća, uvek su međunarodni zvaničnici i lokalna vlast u Klini imali u vidu da ova zajednica ima poseban tretman u upoređenju sa svim drugim manjinskim zajednicama. Ovo se događa zbog političkih procesa koji se sprovode na Kosovu. Interesovanje međunarodnih faktora za ovu zajednicu je bilo izrazito veliko zbog rata koji se ranije dogodio i zbog stalnih garancija koje je trebalo položiti za srbe na Kosovu; za njihovu bezbednost, za njihov povratak, za integritet i tako dalje. Favorizovanje ove zajednice je uračeno u procesu povratka, obnove porušenih kuća u poređenju sa bošnjačkom zajednicom, ili romskom i egipćanskom koje i sada imaju jedan puno veći broj stanovništva ali imaju značajno manji predstavnički nivo. Što se tiče obnove popaljenih kuća tokom rata, srbi iz Kline su profitirali sa preko 350 kuća i ostvaren je organizovan povratak na deset lokacija u opštini Klina, dok je, recimo, za romsku ili egipćansku zajednicu ostvaren samo projekat povratka koji se tiče sela Klinavac. Osim ovoga srpska zajednica ima jednu veoma veliku podršku i od strane srbijanske vlade a koja svojim pripadnicima pruža veliki broj plata i drugih dohodaka za pripadnike ove zajednice.

Postojeće inicijative:

Srpski jezik se koristi tokom školovanja u školskim objektima ove zajednice gdje se u obrazovanju koriste planovi i programi izrađeni za nastavu od strane Ministarstva Obrazovanja Srbije.

Srpski jezik je i zvanični jezik u opštini. Na ovom jeziku se prevode sve donesene odluke, opštinski pravilnici i sva opštinska dokumentacija. Na ovom jeziku su i svi natpisi državnih institucija, škola, ulica, saobraćajne tabele i bilo šta što se napiše i isturi na javnim prostorima.

Opština Klina ima zaposlena dva pripadnika ove zajednice u administraciji i spremna je da primi još ostalih.

U visokom obrazovanju na Kosovu ima i mogućnost za registraciju studenata iz reda ove zajednice i to na Fakultetu Primenjenih Nauka Biznisa u Pećini sa nekoliko smerova u nastavi na bosanskom jeziku.

Predstavljanje manjina u kosovskom parlamentu je predviđeno i Ustavom Kosova.

Po ustavu u Skupštini Kosova 100 poslaničkih mesta se dobija direktno glasovima, dok je 20 ostalih mesta predviđeno za manjine a od toga Srbima ide celih 10 mesta.

U Klini je predviđeno da jedan potpredsednik opštine i jedan zamenik predsedavajućeg u opštinskoj Skupštini bude iz manjinskih zajednica. Pošto momentalno srbi ne uzimaju učešća na izborima, ova mesta ostaju nepokrivena. Dva predstavnika srba učešćuju u Komitetu za Zajednice. Skupština ima dva komiteta koji su predviđeni da tretiraju problematiku sa kojima se suočavaju manjinske zajednice, a to su: Komitet za Zajednice kao i Komitet za Posredovanje a gde manjine imaju većinu članstva, dok opština ima i Lokalnu Kancelariju za Zajednice a takođe i Kancelariju za Povratak. Skupština Opštine sve do 2010 godine je svake godine izdvajala po 11% od svog godišnjeg budžeta za manjinske zajednice.

Opština svake godine izrađuje strategiju povratka i usvaja to u Skupštini Opštine.

Preporuke za dalje delovanje:

- Da se više poradi na integraciji srpske zajednice
- Da se poradi sa zajednicom kako bi izašla na sledeće kosovske izbore
- Da se analizira mogućnost da bude rezervisanih mesta za srbe i u Skupštini Opštine
- Da se podstigne u zajednički multietnički projekti koji pozitivno utiču na međususedske odnose
- Da se sprovedu kampanje podizanja svesti u vezi funkcionisanja ovdašnjih institucija, zakona i opštinskih pravilnika

2.7 Kultura, mediji i informisanje

Opis stanja: Srpska zajednica opštine Klina ima svoju posebnu kulturu i sasvim drugačiji jezik od onog kojim se koristi većinsko albansko stanovništvo koje živi u ovoj opštini. Iz tog razloga po pitanju kulture i informisanja, ova zajednica ima i svoje posebne zahtjeve a koji su u vezi sa neodvojivošću svoje veze sa matičnom zemljom - Srbijom. Tako da što se tiče informisanosti oni se takoređi informišu isključivo od strane medija iz Srbije sa centrom u Beogradu. U selu Goraždevac kod Pećine postoji jedan lokalni radio koji daje i lokalne informacije za ovu zajednicu regiona Pećine, gde ulazi i Klina, a taj program se emituje 24 sata.

Radio Goraždevac bude i da je deo i jedne emitujuće mreže srpskih radio stanica na Kosovu, donosi i potrebne informacije iz drugih opština i lokacija srpske zajednice na Kosovu, donosi i potrebne vesti iz opština i prostora na Kosovu i na taj način donekle utiče na stvaranje jednog zajedničkog informativnog prostora i komunikacija unutar same srpske zajednice sa ovih prostora. Takođe postoji još jedan drugi radio a to je Radio "Tri Srca" koji se nalazi u susednoj opštini Srbica a veoma je slušan od ovdašnjeg srpskog življa. A naravno i Radio KFOR ima svoj informativni program i na srpskom jeziku, kao i jedan omladinski magazin koji se takođe štampa i na ovom jeziku.

Ali što se tiče televizijskih programa, najčešće po selima su žitelji povezani satelitskim kanalima mreže Total koja ih povezuje sa stotinom televizijskih emitera programa iz Srbije. Ovi kanali pružaju dovoljno informativnih programa, a takođe i zabavnih, kulturnih i tako dalje za ovu zajednicu. Ali zajednica ima izraženiju potrebu za vestima koje se više tiču života i rada srba na Kosovu i opštini Klina, a što se izrazito malo tretira posebno u centralnim medijima u Srbiji. Srpska zajednica u Klini nema nijedan pisani medij. Dnevne novine i magazini su jedno duže vreme donošene iz Srbije, ali u poslednjih nekoliko godina u selima ne stiže srpska štampa. Za kosovsku štampu za sada nema nekog posebnog interesovanja. Za poslednjih pet godina jedan deo te potrebe za zajednicu je nadoknadio regionalni list civilnog društva "Glasnik" (Kasneci), novina koja je finansirana od strane OSCE-a, USAID-a i drugih donatora sve do 2007 kada je prekinula sa izlazenjem, a koja je ranije izlazila na dva jezika i to na srpskom i albanskom jeziku i informisala o životu i problemima srba u celom regionu Pećine. Novina je u početku predvođena od strane OSCE-a a potom od ovdašnjeg NVO-a "Syri i Vizionit" iz Pećine a u svom sadržaju je imala i nekoliko stranica posvećenih manjinskim pa i srpskoj zajednici.

Što se pak kulture tiče, u opštini Klina ima nekoliko objekata od značaja za kulturno nasleđe, uglavnom crkava i drugih kulturnih objekata, a trenutno postoji jedna u Drsniku i druga u Budisavcima, te drugi kulturni i istorijski spomenici.

U okviru ove zajednice trenutno nema nijednog udruženja koje se bavi očuvanjem i održavanjem kulturnog i folklornog nasleđa srba. Ranije je za očuvanje ovog narodnog kulturnog nasleđa postojalo jedno kulturno-umetničko društvo a koje već dugo više od deset godina ne funkcioniše. Do sada zajednica nije podnosila zahtev za stvaranje neke vrste KUD-a ili centra za očuvanje srpske kulture, a

što bi moglo odigrati jednu koordinativnu ulogu u sferi kulturnog života ove populacije. Ovaj organ bi mogao i motivisati mlade da u e i da i dalje uvaju ovo nasle e u kojima se obuhvataju pesme, narodne igre i tradicionalna srpska nošnja. Stvaranje ovog organa treba podržati i zbog injenice da ovo iziskuje fondove po evši od tradicionalne nošnje koja je veoma skupa pa tako redom.

U selima Vidanje, Berkovo i Drsnik ima infrastrukture i potrebnog prostora za ove aktivnosti gde bi se i mladi priklju ili i onda kad se osposobe da iniciraju renoviranje i izgradnju neophodnih kulturnih objekata, i ako bi u po etku tu ulogu mogle odigrati i privatne ku e i to one koje su izgra ene a još uvek nisu useljene iz raznih razloga. Ovi spomenuti objekti bi bili u službi bilo za aktivnosti iz kulturne sfere ili za omladinu, ženske aktivnosti kao i druge aktivnosti i potrebe za zajednicu.

Postoje e inicijative :

Na javnom televizijskom servisu Kosova RTK-u ima svakodnevne vesti na srpskom jeziku koje traju po 15 minuta, dok u no nim satima ova televizija prenosi i polu asovne vesti Glasa Amerike na srpskom jeziku. Pored navedenog ova televizija ima i jedan nedeljni magazin u dužini programa od jednog sata a koji se zove "Nedeljni kolaz". Ove emisije koliko toliko služe za informisanje i u korist gajenja srpske kulture. Program na srpskom jeziku tako e daje i informacije o životu zajednice kao i doga ajima koji se dešavaju u ovoj zajednici, doga aji koji su od zna aja stvaraju i tako jedan prostor me usobnog povezivanja srba sa Kosova.

Radio "Goraždevac" i Radio "Tri srca" su radio stanice u kojima je dosta stranih donatorskih organizacija ulagalo i sprovedeno je mnogo projekata kako bi postojali ovakvi lokalni mediji a koji bi stvarno služili ovoj zajednici.

Novina "Glasnik" za proteklih pet godina je iznosila razvoje u opštinama ovog regiona u izdanju na srpskom jeziku i na taj na in isto iznosila za albanske citaoce problematike sa kojima se susre e srpska zajednica u opštinama Pe , Klina i Istok.

Ima nekoliko omladinskih centara kao i domova kulture po selima gde se mogu aktivirati aktivnosti u slu aju da ova zajednica pokaže interesovanje da se izna u donatori sa kojima bi se mogle realizovati ove ideje i težnje mladih iz zajednice koji su u tom smislu do sada bili veoma pasivni.

Preporuke i dalje delovanje :

- Da se podrži stvaranje jednog KUD-a (ili nekakvog drugog kulturnog organa) koji e se baviti folklornim nasle em srpske zajednice
- Da se izdvoji budžet za o uvanje kulturnog nasle a ove zajednice
- Da se finansira izgradnja domova kulture po selima
- Da se razmotri mogu nost stvaranja jedne novine na srpskom jeziku ili nastavak publiciranja novine Glasnik/Kasneci
- Da se promovišu programi za o uvanje kulturnog nasle a srba u opštini Klina

2.8 Prava žena

Opis stanja : Što se tiče pozicije žene u srpskoj zajednici, nema neke razlike sa drugim zajednicama koje žive u ovoj opštini. Familije iz reda ove zajednice uglavnom su patrijarhalne familije koje funkcionišu na taj način i ne daju i puno prostora za učestvovanje žene u političkom i društvenom životu ove zajednice. Politički subjekti srpske zajednice nemaju ograničavanje žena u okviru stranaka, a naravno ni zainteresovanost žena za politiku nije nešto posebno izražena. Što se pak tiče zaposlenosti ta razlika između muškarca i žene nije velika posebno u javnom sektoru, premda u mnogim nezaposlenim familijama žene se uglavnom bave kućnim poslovima i domaćinstvom.

U ovih poslednjih deset godina je bilo zalaganje da se stvori jedan nevladin sektor organizovanosti žena ali ta inicijativa još nije dala pozitivnih rezultata i pored nekoliko podstrekova koji baš i nisu bili duga veka. U samom gradu Klina kao i u selima Vidanje, Berkovo i Drsnik ima jedan značajan broj povratnika gde glavninu sačinjavaju žene. U svim selima postoji i žena no u gore spomenutim selima je bilo i ideja za projekte gde se mogu i one angažovati na dizajniranju i realizaciji projekata koji su vezani za aktivnosti ženske prirode i potreba a koje su bez sumnje brojne.

Postojeće inicijative:

Još pored toga što jedan uvažavani deo žena radi u različitim sektorima a smatra se da je zadovoljavaju i broj njih, također ima dovoljno spremnosti i potencijala da mnogo obrazovanih žena i onih koje su bez nekih posebnih obaveza da se angažuju na nekom poslu. Postoji i mogućnost angažmana i na ruralnim radovima ili na projektima koji se tiču šivenja i krojenja, u frizerskim i drugim salonima ili bilo kakvom drugom poslu.

U selu Vidanje ima jedna multietnička organizacija žena pod imenom "Indira" a koja okuplja žene iz svih zajednica i koja je stvorena od donacija ovdašnjih kosovskih organizacija i stranih donatora.

Intersos je jedna od organizacija koja je imala jednu inicijativu za organizovanje žena u gradu Klina u periodu neposredno nakon povratka, ali je ta inicijativa nakon jednog određenog perioda sad već propala. Osim toga do sada nije bilo nekih ozbiljnih inicijativa kako bi se aktivirale one i kako bi se uticalo na to da žene budu neki jednak faktor na svim aspektima zaposlenosti i angažmana sa pripadnicima muškog roda.

U selima Vidanje, Berkovo, Grabac i Biča ima

dosta žena za aktiviranje na raznovrsnim projektima ili aktivnostima ali do sada nije bilo nikakve inicijative od strane žena a koja je realizovana ili koja je bar podržana od strane nekog stranog donatora ili lokalne institucije.

Preporuke za dalje delovanje:

- Da se stvori više prostora za obuhvatanje žena iz srpske zajednice u javnim i društvenim aktivnostima

- Da se organizuju kursevi za žene, za rad na ruralnim, internet i t.d., ali i kursevi raznog profesionalnog usavršavanja

- Da se stvore mogućnosti većeg zapošljavanja žena

- Da se podrže ideje ženskih organizacija a koje se tiču žena

- Da se stave u funkciju postojeće kapacitete posebno u selima Vidanje i Grabac gde žene mogu puno doprineti



III. Intervencija u zajednici

3.1 Uvod

Ovaj deo strategije se ti e pristupa samim lokacijama, sa posebnim projektima po naseljima i selima klinske opštine. Uglavnom naj eš e u ovom delu su naj eš i projekti koji se ti u infrastrukture, projekti putne infrastrukture, vodovodne mreže, kanalizacionih sistema, objekata za o uvanje kulture, i dr.

U ovom delu tokom izrade strategije zajedno sa zajednicom, Syri i Vizionit je pokušala i da uradi približni predra un kosto a koji implicira budžet za posebne projekte.

Na ovaj na in ovi zahtevi zajednice su dobili formu mini projekata, u kojima je po nekom zajedni kom modelu odre eno nekoliko zahteva kao što je približni kosto prora unate cene , objektivni i ciljevi, korisnici, i td. Ovi podaci su smatrani kao prvi ogled za ppojavljivanje pred opštinom i drugim donatorima kako bi se izmerila mogu nost finansijskog angažmana.

Sprovedba ovih projekata ublažava najvidljivije probleme ove zajednice a šta se zapaža na prvi pogled u mestima gde ova zajednica živi, ali ne rešava sve problematike vezane za zajednicu, tako da ovaj tre i deo strategije treba videti samo kao dodatak drugom delu u kom su date preporuke. Na ovoj listi projekata je obuhva eno osam klju nih lokacije, onih sela i naselja gde se zahtevi zajednice mogu jasno artikulirati pred donatorima.

1. Grad Klina

U samoj Klini je nekad živelo oko 554 srpskih domaćinstava sa oko 2300 stanovnika. Povratak se organizovao i sproveden 2002 godine i to prvo sa smeštajem u selu Bišnja pa tek godinu i po kasnije tj. početkom 2004 godine su se ljudi vratili u svoje kuće i stanove u gradu, a što do sada vraćeno njih 117 porodica u renovirane stanove i kuće sem tih dok je takođe izgrađeno još 6 kuća od UNDP-a i Kosovske Vlade kao i jedna od DRK-a. Od navedenog broja stalno tu bitiše između oko 40 uglavnom starijih ljudi i žena. Ljudi koji su radili u javnim i državnim ustanovama su uglavnom bili zaposleni u administraciji i drugim sektorima a glavni izvor prihoda za većinu pripadnika ove zajednice su bili poljoprivreda i stočarstvo jer su svi na periferiji imali svoja privatna imanja koja su obrađivali raznim biljnim kulturama.

Sada se jedan mali deo bavi ovim nekad unosnim kulturama, ali samo za najnužnije potrebe inače uglavnom se živi od penzija i socijalnih davanja. Inače, do sad su dobijali nekoliko donacija sa raznih strana kao što je na početku jedan deo njih od Kancelarije za Zajednice SO Klina dobio nameštaj. Koordinacioni Centar im je podelio električne i šporete na drva, bojlere, frižidere, stolove i t.d. (po jedan artikl po domaćinstvu). DRK je podelio krevete i za 30 porodica dao alate za rad kao što su: švajc-aparati, motokultivatori, stolarska oprema, mašina za ekseru i t.d. Manastir Dečani – traktor, plug i drljača, a kasnije i 7 frižidera, kao i jedan kombibus. Unija-M takođe traktor. IOM je dao jednu automehaničarsku opremu.

Naziv projekta: Asfaltiranje puta "Marija Šlaku"

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 2 meseca (početkom od 2012 godine)

Mesto: grad, Klina

Budžet: 30 000 €

Cilj projekta:

Projekat ima za cilj poboljšanje putne infrastrukture za povratnike zajednicu u ovom gradskom naselju kako bi olakšalo njihovo saobraćanje i stvaraju im povoljnije uslove za život u toj zoni gdje gravitira jedan veći broj povratničkog stanovništva.

Objektivi:

- Asfaltiranje puta "Marija Šlaku"
- Stvaranje boljih uslova za življenje kroz olakšano saobraćanje srpskoj zajednici
- Jednaka pažnja prema svim građanima od strane institucija bez obzira na etničku pripadnost

Korisnici:

Korisnici na ovom projektu će biti žitelji tog naselja, posebno pripadnici srpske zajednice koji su deo povratnika u tom delu grada, a i druge zajednice iz tog naselja.

Pristup:

Najpre će biti urađena nivelizacija puta početkom od glavne ulice u blizini Trga "Majke Tereze" i nastavi do kraja ulice, u dužini od nekih 400 metara i širine od 4 metra. Potom će biti urađeno njeno asfaltiranje.

Naziv projekta: Kanalizacija crnih voda

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 3 meseca (po evši od 2013 godine)

Mesto: grad, Klina

Budžet: 15 000 €

Cilj projekta:

Projekat ima za cilj izgradnju kanalizacije za fekalne vode, kako bi se i ovo naselje povezalo sa gradskom kanalizacionom mrežom, stvaraju i jedan sigurniji ambijent po pitanju zdravlja i blagostanja.

Objektivi:

- Priklju ivanje na gradskoj kanalizaciji
- Eliminisanje rizika od bolesti i raznih infekcija
- Stvaranje istijeg ambijenta za normalan život žitelja naselja
- Eliminisanje crnih voda sa površine

Korisnici:

Korisnici ovog projekta e biti pripadnici srpske zajednice koji žive u bivšoj ulici Rifata Burdžovi a, a gde je sproveden povratak ove zajednice. A tako e korisnici ovog projekta e biti i druge zajednice kojima je nastanjeno ovo naselje.

Pristup:

Po e e izgradnja kanalizacije u ovom naselju, pošto nijednom nije imalo kanalizacije za crne vode uradit e se priklu ivanje svih ku a na mreži gradske mreže. Posredstvom ovog projekta e naselje rešit višegodišnju problematiku kanalizacije za fekalne vode a koje predstavljaju rizik za žitelje koji žive u ovom naselju.

Naziv projekta: Kanalizacija atmosferskih voda

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 2 meseca (po evši od 2014 godine)

Mesto: grad, Klina

Budžet: 20 000 €

Cilj projekta:

Eliminisanje preliivanja po ulici od atmosferskih voda, a što se dešava zbog nedostatka te kanalizacije pa delovi puteva u naselju postanu neprohodni za pešake, otežavaju i život žiteljima ovog naselja za jedno normalnija saobra anje.

Objektivi:

- Bolje saobra anje pešaka
- Atmosferska kanalizacija koja štiti od padavina i drugih površinskih voda.
- Prohodniji putevi za pešake i tokom sezone estih padavina.

Korisnici:

Korisnici e najpre biti povratnici iz ulice Rifata Burdžovi a koja se nalazi u unutrašnjosti grada Kline a sa ve om koncentracijom pripadnika ove zajednice. Tako e tu ima i pripadnika drugih zajednica koji ovo naselje ine multi-etni kim.

Pristup:

Ovim projektom se radi izgradnja kanalizacione mreže za površinske vode u dužini puta od približno 250 metara a koja e se povezati sa aktuelnom mrežom ostalih naselja.

Naziv projekta: Izgradnja jednog hangara za poljoprivredne mašine

Sektor: Poljoprivreda

Vremenski rok: 2 meseca (po evši od 2013 godine)

Mesto: grad, Klina

Budžet: 28 000 Å

Cilj projekta:

Obezbe ivanje prostora za smeštaj i održavanje poljoprivrednih mašina i druge opreme bi direktno uticalo na stvaranje jedne bolje osnove za razvoj ekonomije i poljoprivrede ove povratni ke zajednice.

Objektivi:

- Obezbe ivanje prostora za smeštaj zajedni kih dobara
- Stvaranje uslova za unapre enje samoorganizovanosti manjinske zajednice u sferi poljoprivrede
- Poboljšanje ekonomskih uslova za povratni ku zajednicu
- Stimulisanje organizacionih formi za delovanje na pove anju materijalne mo i zajednice

Korisnici:

Projekat je fokusiran na srpsku zajednicu koja živi u urbanom delu grada a koja živi i materijalno zavisi uglavnom od poljoprivrede i uslova u toj sferi, kao i sto arstvu i drugim poljoprivrednim poljima.

Pristup:

Posredstvom ovog projekta e se izgradit hangar dužine 10m a širine 7 metara. A nakon izgradnje uradi e se i njegovo metalno ogra ivanje. Ovaj objekat e žiteljima ovog naselja služiti za smeštaj opreme na bezbednom mestu a time e zajednica biti organizovanija i bolje iskorištavati poljoprivredna sredstva i tako e to uticati i na njihov porodi ni ekonomski razvoj.

2. Selo Drsnik

Selo Drsnik je nekad brojilo 180 doma instava sa oko 780 lanova srpske zajednice te oko 30 albanskih familija, a nalazi se na 2,2km od gradskog jezgra Kline a grani i sa Klinom i selima Grebnik, Dolac, Pr evo, Iglarevo, Đ urđevik, Pograđe i Klinovac. Od ustanova ovde postoji crkveni dom, a površina je negde oko 4 000 hektara šume i 2000 ostale površine.

Povratak je bio 2005 godine i od UNDP-a i Kosovske Vlade te ICMC-ija je urađeno 40 ku a i tu stalno živi između 30 i 35 lanova a među njima ima i mlađe dece. Ljudi su od ovde uglavnom živeli od poljoprivrede i sto arstva, a jedan zna ajan deo je bio zaposlen društvenim preduze ima iz onog vremena.

Ina e, sem gore navedenih donatora pomognuti su od DRC-a u drvima i beloju tehnici. Manastir De ani im je dodelio traktor sa priklju cima. Srbija i Koordinacioni Centar im je dao traktor sa svim priklju cima a koji im je ukraden. Od Koordinacionog Centra su također dobili oko 30 kolica, sredstava za poljoprivredne radove kao i bele tehnike za 22 doma instva. Također od UNDP-ICMC-a alata u vrednosti do 700 € za poboljšanje uslova za stanovanje. UNHCR i AED su im preko NVO-a "ARUD" dali jedan traktor i motokultivator.

Naziv projekta: Izgradnja rezervoara za pija u vodu

Sektor: Zdravstvo

Vremenski rok: 2 meseca (po evši od 2012 godine)

Mesto: Drsnik, Klina

Budžet: 20 000 €

Cilj projekta:

Projekat ima za cilj da zajednici obezbedi dovoljno vode za pi e i elementarne uslove za jedan normalan i bezbrižniji život.

Objektivi:

- Obezbe ivanje dovoljnih koli ina pija e vode
- Stvaranje elementarnih uslova za uredno održavanje li ne i javne higijene
- Stvaranje elementarnih uslova za održiv povratakzajednice

Korisnici:

Korisnik ovog projekta je srpska zajednica sela Drsnik, a koja je sa injena od lanova svih uzrasta, kao i oba pola.

Pristup:

Posredstvom ovog projekta na brežuljku sela e se izgradit rezervoar za vodu dužine i širine po 4, a dubine 3 metra. Posredstvom ovog rezervoara stanovnicima ovog sela e se obezbediti dovoljna koli ina pija e vode za njihove elementarne potrebe.

Naziv projekta: Uređenje električne mreže

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 3 meseca (po eviši od 2013 godine)

Mesto: Drsnik, Klina

Budžet: 10 000 €

Cilj projekta:

Projekat ima za cilj da se popravi seoska mreža i tako meštanima obezbedi dovoljna količina struje, a i veća sigurnost pošto je ostarila aktuelna električna mreža i stalno prouzrokuje probleme selu nedovoljnim opremanjem struje.

Objektivi:

- Dovoljno i kvalitetno opremanje električnom energijom
- Obezbeđivanje socijalnog i ekonomskog blagostanja fokus grupi
- Eliminisanje raznih problematika prouzročenih kvarovima distributivne mreže
- Stvaranje jedne razvojne infrastrukture koja će biti održiva u opremanju električnom energijom

Korisnici:

Korisnici ovog projekta su žitelji srpske zajednice koji su se vratili u Drsnik, pošto u ovom selu jedan značajan broj stanovnika se suočava sa ovim problemom.

Pristup:

Posredstvom ovog projekta će biti zamenjene bandere i žice u selu koje prenose struju, pošto sadašnja mreža ne obezbeđuje dovoljno struje za ovdašnje stanovništvo, i stalno iziskuje intervencije saniranja problema koji ugrožavaju i živote ovih žitelja.

Naziv projekta: Kanalizacija za fekalne vode

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 3 meseca (po eviši od 2013 godine)

Mesto: Drsnik, Klina

Budžet: 60 000 €

Cilj projekta:

Projekat ima za cilj izgradnju kanalizacije u selu Drsnik, a time se ovdašnjem stanovništvu reši problem fekalnih voda koje teku javnim površinama poput seoskih puteva, samim time stvara se bolji ekološki i zdravstveni ambijent.

Objektivi:

- Izgradnja seoske kanalizacije
- Kanalizacija fekalnih voda se instalira na adekvatan način
- Stvaranje jednog zdravijeg ambijenta
- Porast zdravstvene sigurnosti od infektivnih bolesti

Korisnici:

Korisnici će biti stanovništvo ove lokacije a posebno srpska zajednica, pošto izgradnjom kanalizacije otklanjaju se problemi sa fekalnim vodama, a šta će pozitivno uticati i na opremanje ambijenta i zdravlje fokus grupe.

Pristup:

Posredstvom ovog projekta će poći izgradnja kanalizacije u dužini od 2 km i to od centra sela pa u pravcu gradske kanalizacione mreže. Biće priključeno preko 40 domaćinstava na ovoj kanalizacionoj mreži.

Naziv projekta: Renoviranje Doma Kulture

Sektor: Kultura

Vremenski rok: 6 meseci (po evši od 2013 godine)

Mesto: Drsnik, Klina

Budžet: 40 000 Å

Cilj projekta:

U okviru ovog projekta e se renovirati ceo objekat i pretvorit u odgovaraju i prostor za odvijanje raznih aktivnosti iz kulture, rekreacije a za omladinu iz srpske zajednice ovog sela.

Objektivi:

- Stvaranje prostora za slobodne aktivnosti mladih
- Razvoj kulture ove zajednice posredstvom kulturnih aktivnosti
- Pružanje uslova za omladinske i zabavne aktivnosti za mlade ovog sela kao i okolnih naselja.

Korisnici:

Korisnici e na ovom projektu biti svi stanovnici ovog sela, a posebno pripadnici srpske a i drugih zajednica koje žive u ovom selu te okolnim naseljima. Direktni korisnici e biti mladi sa ove lokacije pošto e im se pružiti mogućnost da se više bave i kulturno-rekreativnim aktivnostima.

Pristup:

Posredstvom ovog projekta e se izgraditi krov postojećeg objekta, renoviranje njegove unutrašnjosti, zamena vrata i prozora kao i uređivanje zagrevanja objekta, te uređenje prostora ispred ove građevine.

3. Selo Bi a

Selo Bi a je prvo povratni ko selo u opštini Klina se po elo vra ati u jesen 2002 godine u koje je pre rata živelo 150 srpskih doma instava sa oko 460 stanovnika. Do sad je za srbe i ovdašnje crnogorce od strane THW-a i UNDP-ia izgrađeno 45 ku a a sada je samo desetak i useljeno što ini nekih 15 do 20 stalnih žitelja, tu naravno živi i nekoliko egip anskih porodica.

Bi a se nalazi između sela Grabac, Štupelj, Drenov i iz Kline kao i srbi kog sela Ozrim. Odavde je u opštinskim institucijama i po preduze ima u Klini radilo nekoliko desetina zaposlenih obuhvativši opštinu i policiju. Od povratka je bilo i dosta donacija za povratnike.

Opština je dodelila jedan traktor sa prate om opremom za poljoprivredu, AKTED je dao traktor i prikolicu, kao i dodatna sredstva za sejanje i žetvu. IOM je pomagao na stvaranju sto nog fonda daju i krave, ovce, živinu i td. Mercy Corps je asfaltirao put u dužini od 3 km. Od Mercy Corpsa je dobivena i jedna mešaona za pravljenje koncentrata, kameni mlin i druga dodatna sredstva za rad u polju.

Naziv projekta: Zamena elektri ne mreže

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 6 meseci (po evši od 2012 godine)

Mesto: Bi a, Klina

Budžet: 15 000 Å

Cilj projekta:

Projekat teži izgradnji jedne stabilne elektri ne mreže u selu Bi a i to konkretno kroz zamenu nekoliko bandera te žica koje prenose elektri nu energiju u selu a sve to zameniti sa novom i sigurnom opremom.

Objektiva:

- Poboljšanje opremanja sela elektri nom energijom
- Oправка elektri ne mreže i propalih bandera
- Eliminisanje pre estih kvarova i samim time obezbe ivanje životne sigurnosti za meštane
- Poboljšanje životnih uslova za stanovnike sela Bi a

Korisnici:

Korisnici ovog projekta su pripadnici srpske zajednice koji žive u ovom selu a koji su raznovrsnih uzrasta, a jednako su zastupljena oba pola kao korisnici ovog važnog projekta.

Pristup:

Posredstvom ovog projekta se predvi a zamena nekoliko drvenih bandera koje su neadekvatne sa onim betonskim kao i novim prenosnim žicama elektri ne mreže, pošto aktuelna elektri na mreža ne obezbe uje uredno zbog stalnih kvarova koji ak i ugrožavaju bezbednost populaciji ovog lokaliteta.

Naziv projekta: Ure enje Doma Kulture

Sektor: Kultura

Vremenski rok: 6 meseci (po evši od 2013 godine)

Mesto: Bi a, Klina

Budžet: 40 000 Å

Cilj projekta:

Ure enje i stavljanje u funkciju Doma Kulture koji postoji u selu Bi a kako bi se stvorili povoljniji uslovi za o uvanje kulture, tradicije, obi aja i drugih posebnosti povratni ke zajednice, obuhvativši ovde i mlade kojima tako e nedostaje prostora za razne zabavne i druge aktivnosti.

Objektivi:

- Stavljanje u funkciji Doma Kulture
- Stvaranje elementarnih uslova za o uvanje kulture, tradicije i obi aja srpske zajednice
- Pružanje uslova za omladinske zabavne aktivnosti mladih iz ovog sela
- Stvaranje prostora za razne ženske aktivnosti iz povratni ke zajednice

Korisnici:

Direktni korisnici ovog projekta su svi žitelji sela a ne samo srpska zajednica, kao i okolna sela u blizini Bi e a posebno mladi ovog sela kojima se pruža mogućnost da se bave raznim kulturnim i zabavnim aktivnostima. Tako e e ovaj objekat služiti i kaomesto za okupljanje mladih za zabavu i razvoj drugih sfera.

Pristup:

Posredstvom ovog projekta se saniraju štete po injene na ovom objektu, uradit e se zamena vrata i prozora, promena ograde na objektu iz bezbednosnih razloga, kao i njegovo opremanje inventarom kako bi pružilo solidne uslove za sprovedbu raznih aktivnosti i redovno funkcionisanje.

Naziv projekta: Ure enje seoskog puta

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 2 meseca (po evši od 2011 godine)

Mesto: Bi a, Klina

Budžet: 6 000 Å

Cilj projekta:

Cilj ovog projekta je ure enje puta u selu a koji je u veoma lošem funkcionalnom stanju a kako bi se poboljšali životni uslovi stanovništva ovog lokaliteta da im se obezbedi jedan bolji pristup i bolja putna komunikacija.

Objektivi:

- Ure enje i proširenje postoje ećeg puta
- Posipanje puta šljunkom i njegovo stavljanje u funkciju
- Stvaranje jednog povoljnijeg ambijenta za život na ovim prostorima

Korisnici:

Od ovog projekta e se okoristiti srpska zajednica koja živi u selu Bi a, a posebno deca pošto tokom doba ve ih padavina ovaj put postaje skoro neprohodan posebno za pešake koji ga koriste.

Pristup:

Težnja ovog projekta je ure enje seoskog puta koji se nalazi od ulaza sela pa levo u dužini od nekih 400 metara sa širinom od 4 metra. Najpre e se izvesti poravnanje doti nog terena a potom e uslediti posipanje odgovaraju im šljunkom kako bi ovdašnji stanovnici imali bolji pristup glavnom asfaltnom putu koji prolazi kroz selo.

4. Selo Berkovo

Berkovo se nalazi na glavnom putu Klina - urakovac i grani i se sa selima Zlokane i Rudice iz klinske opštine, te sa opštinom Istok tamošnjim selima Koš i Drenje.

U ovom selu je pre rata bilo oko 80 domaćinstava sa oko 250 ljudi, a bilo je i 13 albanskih porodica, kao i 2 porodice egipćanske zajednice.

UNDP i DRC su uradili nekih 34 kuće a useljeno je svega 17 sa nešto preko 25 povratnika. Selo raspolaže sa površinom od nekih 300 hektara a sem poljoprivrede i šumarstva materijalnu dobit su sticali i kroz zaposlenost u državnim institucijama i društvenim preduzećima koja su postojala.

Od organizacija Mercy Corps i USAID su dobili po jedan traktor, za ta dva sredstva opština im je obezbedila mehanizaciju. UNDP im je dao grantove za svih 34 porodice u iznosu od 2 000 € za alate. A Manastir Visoki Dečani im je dao jedan kombibus.

Slovenci su im uradili štalu i garažu, put u dužini od 500 m kao i most za rudice. UNDP im je takođe uradio i put u dužini od 2 km.

Naziv projekta: Uli na rasveta u selu

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 1 mesec (po eviši od 2012 godine)

Mesto: Berkovo, Klina

Budžet: 12 000 Å

Cilj projekta:

Ovim projektom će se podići nivo bezbednosti kod srpske zajednice tokom noći, a samim time i stvoriti veoma povoljniji uslovi za slobodno kretanje pacak i u kasnijim večernjim časovima za sve žitelje ovog sela.

Objektivi:

- Povećanje sigurnosti zajednice u večernjem kretanju
- Osvetljavanje seoskih puteva
- Stvaranje preduslova kao i osećaja fizičke sigurnosti za pripadnike povratničke zajednice
- Sprečavanje krađa i drugih pojava u selu

Korisnici:

Korisnici će biti svi žitelji ovoga sela, kao i prolaznici iz okolnih sela koji zbog raznih obaveza ovuda prolaze u kasnijim noćnim satima, a što podrazumeva ne samo pripadnike srpske već i drugih zajednica.

Pristup:

Instaliranjem ulične rasvete duž glavnog puta na relaciji Klina - urakovac koji se u selo na dva dela kao i osvetljavanje prostora je u ukupnoj dužini od 4 km obuhvativši tu i glavni put koji je veoma frekventan.

Naziv projekta: Ure enje Doma Kulture

Sektor: Kultura

Vremenski rok: 6 meseci (po evši od 2013 godine)

Mesto: Berkovo, Klina

Budžet: 15 000 Ä

Cilj projekta:

Restauriranjem Doma Kulture koji postoji u selu Berkovo bi se stvorili veoma povoljniji uslovi za kultiviranje tradicije i obi aja povratni ke zajednice, a konkretnije i za jedan broj mladih kojima treba više prostora za raznovrsne zabavne aktivnosti.

Objektivi:

- Vra anje u funkcionalno stanje Doma Kulture i pove anje broja raznovrsnih kulturnih i umetni kih aktivnosti na ovoj lokaciji.
- Stvaranje elementarnih uslova za o uvanje kulture, tradicije i obi aja srpske zajednice
- Pružanje uslova za omladinske zabavne aktivnosti za mlade iz ovog i okolnih sela
- Stvaranje prostora za aktivnosti žena iz reda povratni ke zajednice

Korisnici:

Srpska zajednica sela Berkovo i drugih sela ne samo srpske ve i drugih zajednica koje ovde žive, oba pola a tako e i svih uzrasta.

Pristup:

Posredstvom ovog projekta e se izvesti renoviranje unutrašnjosti objekta, potrebna izolacija objekta, kao i opremanje potrebnim odgovaraju im inventarom za sprovedbu raznovrsnih aktivnosti.

Naziv projekta: Ure enje puta ka brdu

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 2 meseca (po evši od 2013 godine)

Mesto: Berkovo, Klina

Budžet: 8 000 Ä

Cilj projekta:

Ovaj projekat ima za cilj ure enje putne infrastrukture za povratni ku zajednicu koji žive u selu Berkovo i koriste ovaj veoma frekventan put u dužini od 2 km koji kroz selo prolazi i vodi ka brdu a koji koristi jedna veoma zna ajna ve ina ove zajednice.

Objektivi:

- Ure enje putne infrastrukture u selu Berkovo
- Stvaranje boljih uslova za život i komforniju komunikaciju pripadnika srpske zajednice
- Stvaranje uslova za lakše korištenje udaljenijih obradivih površina u selu Berkovo

Korisnici:

Ovim projektom e profitirati lanovi srpske zajednice gde se kao direktni korisnici mogu uvrstiti oba pola kao i svi uzrasti a naravno i pripadnici ve inske i drugih zajednica.

Pristup:

Posredstvom ovog projekta se ostvaruje proširivanje puta kao i njegovo posipanje i to u dužini od 2 kilometra i širini do 4 metra. Najprvo e se uraditi ravnanje odgovaraju om mašinerijom a potom e se sprovesti posipanje puta šoderom i njegovo zbijanje valjkom.

Naziv projekta: Asfaltiranje puta ka seoskom groblju

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 2 meseca (po evši od 2013 godien)

Mesto: Berkovo, Klina

Budžet: 7 000 Å

Cilj projekta:

Ovaj projekat teži tome da se asfaltira put u ovom delu sela koji po inje od glavnog magitralnog puta Klina - urakovac i vodi do seoskog groblja. Stvaranje boljeg ambijenta za žitelje ovog sela kako bi pristupili glavnoj saobra ajnici.

Objektivi:

- Ure enje putne infrastrukture u selu Berkovo
- Popravka i asfaltiranje ovog seoskog puta
- Stvaranje povoljnijih životnih uslova za saobra anje srpske zajednice
- Stvaranje povoljnijih uslova za pristup poljoprivrednim imanjima ratarima sela Berkovo

Korisnici:

Korisnici ovog projekta su pripadnici srpske zajednice, obuhvativši tu sve mogu e uzraste kao i oba pola, a naravno i jedan zna ajan broj pripadnika drugih zajednica koji ovde žive.

Pristup:

Ovim projektom e se uraditi asfaltiranje puta u dužini od 1.5 km, a koje e po eti od glavnog puta i završiti se na kraju sela. Pošto je ovaj put neprohodan kako za pešake a tako i za poljoprivrednu mašineriju, žitelji ovog dela koriste alternativne prolaze kako bi imali pristup gradu a i svojim poljoprivrednim dobrima koja se prostiru duž glavnog puta Klina - urakovac.

5. Selo Rudice

Pre je u Rudice živelo oko 25 srpskih doma instava sa nekih preko 100 lanova, a tu je bilo 15 egip anskih te 30 albanskih ku a.

Tokom 2009 godine u selu je od UNDP-ia izgrađeno 10 ku a, a tu je stalno nekih 13 lanova iz povratni ke zajednice.

Selo se nalazi pored isto ke reke koja ga deli sa magistralnim putem Klina - urakovac i grani i se sa Berkovom, Zlokuanima i Budisavcima u Klini, a sa Ža om i Zabla om selima isto ke opštine.

Rudi ani su projektima podržani od nekoliko donatora. Mercy Corps je donirao po jednu vadilicu i seja icu za krompir, kao i nekoliko druge opreme potrebne za obradu njiva i livada. Gore spomenuta donacija je bila deo zajedni kog projekta (balans program) gde su gde su profitirali zajedno sa ve inskom zajednicom. Takođe i UNDP im je, kao donaciju, dao jedan traktor.

Naziv projekta: iš enje re nog korita

Sektor: Poljoprivreda

Vremenski rok: 1 mesec (po evši od 2011 godien)

Mesto: Rudice, Klina

Budžet: 8 000 Ä

Cilj projekta:

Projekat ima za cilj da se o isti korito reke Isto anke koja se esto izlije van svog korita i nanosi ogromne štete na obradivim poljoprivrednim površinama u privatnom vlasništvu i tako uništava prinos a koji je glavni izvor materijalnih sredstava ove zajednice koja živi tu.

Objektivi:

- Eliminisanje rizika koji dolazi od nepredvidivih i štetnih poplava isto ke reke koja se esto preliva iz svog korita nanose i štetu
- Stvaranje sigurnosti za poljoprivredne investicije ratara u selu Rudice
- Institucionalna podrška srpskim poljoprivrednicima sela Rudice
- Podrška zadržavanja stanovništva u ruralnim podru jima

Korisnici:

Od ovog projekta e se okoristiti stanovništvo ovog kao i obližnjih sela, jer e se obezbediti uslovi za o uvanje i zaštitu njihovih biljnih kultura i poljoprivrednih dobara koji su od egzistencijalne važnosti za sve žitelje ovog i okolnih sela.

Pristup:

Ovim projektom e se izvesti proširenje i iskop re nog korita na najkriti nijem mestu reke Isto anke u dužini od 1 km a iji tok prolazi kroz pladna imanja ovog sela. Tako e e se pose i stabla koja štete normalnom toku reke a sve e to rezultirati ak i porastom proizvodnje biljnih kultura kroz o uvanje obradivih površina.

Naziv projekta: Vodovod za selo

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 6 meseci (po evši od 2012 godine)

Mesto: Rudice, Klina

Budžet: 30 000 Ä

Cilj projekta:

Ovaj projekat ima za cilj da reši problematiku nedostatka pija e vode i to ne samo za pripadnike srpske zajednice koji su se vratili da žive na ovim prostorima nego i za druge zajednice koje su tu.

Objektivi:

- Izgradnja vodovodne mreže za nova povratni ka naselja
- Opremanje vodom za pi e sela Rudice
- Stimulisanje ostanka stanovništva u ruralnim podru jima kroz stvaranje elementarnih uslova za život i u ovim delovima opštine.

Korisnici:

Korisnici od ovog projekta e biti pripadnici raznih etni kih zajednica koje žive u ovom i u okolnim selima, posebno za srpsku zajednicu, a naravno i za pripadnike ve inske kao i drugih manjinskih zajednica koje u zna ajnijem broju žive ovde.

Pristup:

Posredstvom ovog projekta e se sprovesti proširenje vodovodne mreže sa gradske mreže i na ovo selo a što iznosi negde oko 4 kilometra dužine dovoda a ime se u dovoljnim koli inama obezbe uje voda za pi e svim zajednicama koje žive na ovoj lokaciji.

Naziv projekta: Ure enje puta Rudice - Berkovo

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 6 meseci (po evši od 2011 godine)

Mesto: Rudica, Klina

Budžet: 10 000 Ä

Cilj projekta:

Ovaj projekat ima za cilj ure enje postoje eg puta kako bi se stvorili povoljniji infrastrukturni uslovi po pitanju komunikacija za pripadnike ovog sela a posebno one iz reda srpske zajednice koje ovaj put povezuje.

Objektivi:

- Ure enje putne infrastrukture za povezivanje sela Rudice i Berkovo
- Pобоljšanje komunikacija ovog sela sa magistralnim putem Klina- urakovac
- Stvaranje kra ih i funkcionalnije putne mreže u ovom ruralnom delu
- Stvaranje boljih uslova kao osnove za budu i razvoj ovih i okolnih sela.

Korisnici:

Korisnici ovog projekta su pripadnici ova dva sela i svih okolnih sela a koje povezuje ovaj put kao i onima kojima ova pre ica skra uje dužinsko i vremensko putovanje do klju nih putnih pravaca.

Pristup:

Projekat predvi a posipanje i proširivanje ovog puta koji u aktuelnom stanju je veoma teško prohodan za pešake i luksuzna vozila. Ovaj put e se renovirati i posuti šljunkom i to u dužini od 2 kilometra tako da e preko njega biti direktno povezana dva sela u kojima uglavnom žive srbi, kao i povezivanje i ostalog življa sa glavnom saobra ajnicom.

6. Selo Dolac

U Dolcu je prije rata živelo oko 60 srpskih doma instava sa nešto preko 256 članova i oko 20 albanskih porodica a kojih je sada duplo više. Godine 2009 se vratilo 12 povratničkih familija sa nekih 14 članova. Nalazi se 4km od urbanog dela grada Klina sa kojim se graniči a okružen je i selima Grebnik, Iglarevo i Drsnik.

Pre rata srpsko stanovništvo je bilo uglavnom zaposleno u državnim preduzećima, dok se druga većina uglavnom bavila šumarstvom, poljoprivredom i stočarstvom. Ovi sektori su i sada dobra mogućnost za njihov razvoj, jer selo ima obradive površine a postoji i jedan potok za navodnjavanje sa solidnom količinom vode. Nekad je postojao i jedan mlin ali je uništen, pa se trenutno DRC interesuje da ga renovira sa pojačanim kapacitetom koji će opsluživati širi region.

U selu postoji i osnovna škola, koja stoji neiskorištena, također i jedan Dom Kulture koji se može renovirati. Osim kuća koje su izgrađene od Danskog Saveta za Izbeglice (DRC) žitelji sela će uskoro dobiti još neka dodatna sredstva za rad u poljoprivredi.

Naziv projekta: Restauracija Doma Kulture

Sektor: Kultura

Vremenski rok: 6 meseci (počevši od 2013 godine)

Mesto: Dolac, Klina

Budžet: 30 000 €

Cilj projekta:

Cilj ovog projekta je da se stvore poboljšani uslovi za mlade ovog sela a takođe i za druge uzraste bez obzira na etničku i druge pripadnosti, a posebno za srpsku zajednicu kako bi joj se stvorili uslovi za očuvanje svoje kulture i drugih karakteristika te zadovoljavanje ostalih potreba.

Objektivi:

- Stvaranje uslova za raznovrsne kulturne aktivnosti za zajednicu a posebno za žene i omladinu
- Stimulisanje kulture i podrška na adekvatan način kako bi se promovisale inicijative civilnog društva
- Unapređenje međuetničkih odnosa posredstvom omladinskih aktivnosti

Korisnici:

Direktni korisnici projekta će biti cela zajednica a posebno mladi i žene iz ovog i okolnih sela, koji će imati mogućnost korištenja ovog objekta i u druge svrhe koje idu u dobrobit zajednice u fokusu kao i svih žitelja sela bez obzira na polnu i drugu pripadnost.

Pristup:

Po ideji ovog projekta, urediće se nekoliko delova oštećenog objekta, kao što su zidovi, krov i neki drugi elementi koji stvaraju uslove za realizaciju aktivnosti unutar objekta. Ideja je da se preko ovog projekta zajednici stvore bolji uslovi i mogućnosti aktiviranja žena i mladih u kulturi.

Naziv projekta: Instaliranje ulične rasvete

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 2 meseca (po eviši od 2012 godine)

Mesto: Dolac, Klina

Budžet: 10 000 €

Cilj projekta:

Težnja ovog projekta je da se stvore povoljniji i bolji uslovi za stanovnike sela dolac kao i da se pozitivno utiče na uređenje infrastrukture i bezbednost povratnike zajednice.

Objektivi:

- Poboljšanje životnih uslova neophodnom uličnom rasvetom.
- Podizanje nivoa sigurnosti kod zajednice u fokusu i otklanjanje rizika od nasrtaja uličnih pasa na meštane a posebno na decu.
- Ispunjavanje potreba zajednice po pitanju sigurnosti i slobodnog kretanja.
- Unapređenje infrastrukture za stanovnike dolca.

Korisnici:

Svi žitelji sela Dolac su direktni korisnici ovog projekta a koji je identifikovan od zajednice kao najprioritetniji jer im je ulična rasveta nešto što će najpozitivnije uticati na sigurnost i blagostanje ovih povratnika.

Pristup:

Instaliranje ulične rasvete u selu Dolac će se sprovesti preko postavljanja nekoliko klasičnih bandera i već postojećih od struje kako bi se ulična rasveta instalirala duž glavnog puta kroz selo u dužini od 1 km.

Naziv projekta: Podrška za izgradnju pomoćnih objekata u selu

Sektor: Ekonomski razvoj

Vremenski rok: 3 meseca (po eviši od 2011 godine)

Mesto: Dolac, Klina

Budžet: 2 000 €

Cilj projekta:

Projekat ima za cilj poboljšanje životnih uslova posredstvom izgradnje pomoćnih objekata u selu a to postiže kroz nabavku i doniranje jedne mašine za seču i obradu drveta koja bi služila za zadovoljavanje potreba zajednice u selu Dolac.

Objektivi:

- Olakšavanje procesa izgradnje u selu
- Stimulisanje zajedničkog rada na potrebama zajednice po pitanju izgradnje a i obezbeđivanje ogreva
- Stvaranje mogućnosti za poboljšanje životnog standarda u selu

Korisnici:

Direktni korisnici ovoga projekta će biti svi pripadnici srpske povratničke zajednice u selu Dolac, a posebno oni koji su stalno tu i nužna im je potreba hitna izgradnja pomoćnih objekata od drveta. To opremanje mašinerijom će ovim povratnicima pomoći da kompletiraju najnužnije potrebe za održiv povratak.

Pristup:

Idejni projekat za ovo selo je da im se da jedna mašina za seču, rezanje i obradu drveta (cirkular) koji će jednako služiti celom selu za izgradnju raznih pomoćnih objekata od drvene mase. Pošto su za povratak napravljene samo kuće, a selu nedostaju i drugi objekti, ovim zajedničkim sredstvom seljani će se sami angažirati jer imaju privatne sirovine potrebne za predviđeni rad.

Naziv projekta: Restauracija rezervoara vode za pi e

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 2 meseca (po evši od 2012 godine)

Mesto: Dolac, Klina

Budžet: 20 000 Ä

Cilj projekta:

Bolje opremanje vodom za pi e meštana sela Dolac, a ime se rešava problem nedostatka vode za pi e u selu, iz razloga što se svi žitelji sela pija om vodom obezbe uju isklju ivo sa obližnjeg izvora koji je nedovoljno ure en.

Objektivi:

- Optimalno iskorištavanje prirodnih resursa poput izvora iste vode za pi e
- Opremanje zajednice sa elementarnim potrebama
- Stvaranje boljih uslova za povratni ku zajednicu
- Poboljšava se aktuelno stanje po zdravstvenom, ambijentalnom, poljoprivrednom i socijalnom pitanju.

Korisnici:

Ovim projektom direktni profiteri e biti svi meštani sela a najviše pripadnici srpske zajednice koji žive ovde, uklju uju i tu ne samo manjine ve spektar raznih uzrasta kao i pripadnici oba pola podjednako iz svih zajednica

Pristup:

Ovim projektom se interveniše sa jednim skromnijim ulogom a ime se postiže zna ajan rezultat stavljanja u funkciju i maksimalnog iskorištavanja seoskog rezervoara vode za pi e. Ovo se postiže opravkom ošte enja i stavljanjem u funkciju postoje eg rezervoara.

Naziv projekta: Ure enje puta u selu Dolac

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 2 meseca (po evši od 2011 godine)

Mesto: Dolac, Klina

Budžet: 10 000 Ä

Cilj projekta:

Ovaj projekat ima za cilj poboljšanje uslova u infrastrukturi za selo Dolac. Cilj projekta je posipanje puta koji Dolac povezuje direktno na magistralni put Pe – Priština a suprotan je strani ulaska iz Kline.

Objektivi:

- Ure enje putne infrastrukture
- Stvaranje elementarnih uslova za razvoj i unapre enje raznih sektora koji zavise od dobrih komunikacijskih linija
- Stvaranje boljih uslova za povratni ku zajednicu i unapre enje infrastrukture u selu

Korisnici:

Najdirektnije e ovim projektom profitirati pripadnici srpske zajednice koji žive ovde a naravno i iz ostalih zajednica jer je ovaj put ustvari pre ica za priklju ivanje spomenutoj magistrali.

Pristup:

Po ideji ovog projekta predvi eno je posipanje puta koji povezuje selo sa magistralom Pe - Priština. Predvi enim ure enjem šoderom se posipa put u dužini nekih 1 kilometar a širine 2 metra.

Naziv projekta: Ure enje kanala za navodnjavanje

Sektor: Poljoprivreda

Vremenski rok: 3 meseca (potevši od 2011 godine)

Mesto: Dolac, Klina

Budžet: 15 000 Å

Cilj projekta:

Projekat ima za cilj ure ivanje kanala za navodnjavanje u selu Dolac kojim se tope sva obra ivana imanja sa raznovrsnim biljnim kulturama vo a i povr a.

Objektivi:

- Ure enje infrastrukture za navodnjavanje
- Stvaranje boljih i dugoro nih uslova za razvoj seoske poljoprivrede
- Paženje vode i njeno adekvatno i korisno iskorištavanje
- Iskorištavanje prirodnih resursa
- Obezbe ivanje održivog povratka za srpsku zajednicu

Korisnici:

Korisnici e biti žitelji sela Dolac koji sa minimalnom investicijom stvaraju osnovu za zna ajno poja anje materijalnih dobara za egzistenciju a isto važi i za pripadnike ve inske i ostalih zajednica koje žive tu.

Pristup:

Ovim projektom je obuhva eno ure enje postoje eg kanala za navodnjavanje iji je tok dug nekih 1 km. Ovim se predvi a ure enje korita koje podrazumeva iš enje, betoniranje korita i šahti a s'ciljem o uvanja kapaciteta za maksimalno iskorištavanje.

7. Selo Vidanje

U selu Vidanje je pre rata živelo 76 srpskih doma instava tj 476 stanovnika kao i 11 albanskih familija, a osim ovih, Vidanje ima i dva udaljenija manja zaseoka gde žive isključivo albanci. U selu je od 2004 godine kad je započeo povratak pa do sada Vlada Kosova izgradila nekih 56 kuća a od toga su samo 33 stalno naseljene sa trenutnim brojem od 67 prisutnih stanovnika a gde ima i dece. Ljudi ovog sela su pre živeli od poljoprivrede i stočarstva, a jedan značajan broj njih je bio i zaposlen u javnim institucijama i preduzećima.

Od povratka pa sve do sada su dobili raznih donacijakako bi poboljšali uslove življenja. Vlada Srbije im je dala traktor sa kompletnom mehanizacijom za poljoprivrednu proizvodnju. RTM (italijani) takođe traktor sa kompletnom priklopnom opremom, dok im je AED-USAID dao traktor kao i jedan motokultivator. Mercy Corps im je uredio i asfaltirao 700 m puta. DRC izgradio novi vodovod kao i uradio rekonstrukciju električne mreže.

A sem toga ovde već postoji moderan i opremljen Centar za Zajednice kao pomoć od USAID-a, Mercy Corps-a i Opštine Klina, Otkupna stanica za mleko, obuhvativši i narodnu kuhinju za socijalne slušajevce a koja je izgrađena uz pomoć starešinstva Dečanskog Manastira. Vidanje ima osnovnu školu, struju, vodovod, funkcioniše i fiksna telefonija idr. Radi i nekoliko zanatskih lokala, koje drže srpski meštani a ima i nekoliko slušajeva uspešnog poslovanja.

Naziv projekta: Uli na rasveta u vidanje

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 2 meseca (po eviši od 2012 godine)

Mesto: Vidanje, Klina

Budžet: 10 000 €

Cilj projekta:

Cilj projekta je da se stvore bolji uslovi za stanovništvo sela Vidanje, kao i da se pozitivno utiče na bezbednost zajednica, a posebno na stvaranju boljih uslova za seoske zajednice kao i druge uzraste.

Objektivi:

- Stvoriti komunikacijsku sigurnost za zajednice koji gravitiraju ovim putevima.
- Unapređenje ulične infrastrukture za lokalnu zajednicu
- Podizanje nivoa sigurnosti za pešake koji su izloženi riziku od napada pasa lualica
- Stvaranje preduslova za osvajanje fizičke bezbednosti pripadnika povratničke zajednice.

Korisnici:

Projekat rešava problem koji se tiče cele zajednice sela, a posebno zajednica koji u kasnijim večernjim satima se izlažu opasnosti od napada pasa lualica u ovom delu.

Pristup:

Unapređenje ulične rasvete u selu Vidanje koje obuhvata instalaciju jedne odgovarajuće mreže za rasvetu na već postojećim uličnim banderama elektro mreže a koja se prostire duž glavne komunikacije kroz selo i jednog sporednog ali naseljenog puta.

Naziv projekta: Izgradnja jednog terena za mali fudbal

Sektor: Omladina

Vremenski rok: 3 meseca (po evši od 2011 godine)

Mesto: Vidanje, Klina

Budžet: 2 000 Å

Cilj projekta:

Projekat ima za cilj stvaranje jednog sportskog terena za mali fudbal a gde bi se moglo udovoljiti mladima iz ovog sela koji se žele baviti ovim rekreativnim sportom i sli nim aktivnostima.

Objektivi:

- Stvaranje uslova za bavljenje raznim sportskim aktivnostima pripadnika manjinske zajednice a posebno mladih
- Stimulisanje gajenja sporta i pružanje podrške na adekvatan na in kroz razne grupe i uzraste mladih koji se bave sportom
- Unapre enje me uetni kih odnosa kroz raznovrsne omladinske sportske aktivnosti

Korisnici:

Direktni korisnici ovog projekta e biti svi pripadnici ove zajednice, a posebno omladina iz ovog i okolnih sela koji e stvoriti mogu nost da zajedni ki i valjano iskoriste objekat za zajedni ke a i druge aktivnosti a koje su za dobrobit sela.

Pristup:

Po pitanju ideje ovog projekta izgradi e se jedan sportski objekat za mali fudbal na jednom javnom mestu standardne veli ine za ovu vrstu sporta, a što podrazumeva poravnanje brega, zbijanje zemlje valjkom, posipanje šljunkom, stvaranje travnatog sloja, postavljanje stativa i ogra ivanje terena sa tri strane.

Naziv projekta: Ure enje seoske kanalizacije

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 6 meseci (po evši od 2013 godine)

Mesto: Vidanje, Klina

Budžet: 60 000Å

Cilj projekta:

Ovim projektom se teži ponudit bolji uslovi za stanovnike ovoga sela, kao i da se reši problem crnih voda te spre avanje infekcija koje aktuelna površinska kanalizacija može prouzro iti.

Objektivi:

- Ure enje seoske infrastrukture koja e eliminisati zabrinjavaju u problematiku postojanja crnih voda
- Stvaranje jednog istijeg ambijenta koji e biti zdraviji za život
- Stvaranje boljih životnih uslova za zajednicu kroz priklju ivanje doma instava ure enijoj kanalizaciji

Korisnici:

Profiteri ovoga projekta su svi stanovnici sela u kome i živi zajednica, ali ne samo pripadnici srpske zajednice ve i pripadnici drugih zajednica koji tuda prolaze.

Pristup:

Ovim projektom se predvi a izgradnja kanalizacione mreže za stanovništvo sela. Mreža e se prostirati duž dva puta koji se granaju i trasa se završava u gradskoj kanalizacionoj mreži, a što je dužine od nekih 1.5 kilometara.

Naziv projekta: Izgradnje jednog seoskog Doma Kulture

Sektor: Kultura

Vremenski rok: 6 meseci (po evši od 2013 godine)

Mesto: Vidanje, Klina

Bužhet: 40 000 Å

Cilj projektat:

Ovaj projekat ima za cilj stvaranje jednog opremljenog prostora za uredno održavanje raznih kulturnih, zabavnih i drugih aktivnosti a koje e biti sprovedene od žena, mladi i ostalih grupa unutar seoske zajednice.

Objektivi:

- Obezbe ivanje jednog obekta za kulturu zajednice
- Stvaranje jednog prostora koji korespondira sa ve inom omladinskih potreba
- Obezbe ivanje ambijenta za žene koje se bave aktivnostima u korist o uvanja tradicije, rukotvorina i sl

Korisnici:

Od ovoga projekta e profitirati povratni ka zajednica koja u velikoj meri gravitira u ovom selu. Tako er su direktni korisnici svi uzrasti koji su zastupljeni u selu. Ovde tako er profitira i nekoliko familija iz drugih zajednica a koje žive ovde.

Pristup:

Novi objekat e biti izgra en na javnoj površini u centru sela, a koji e biti iskorišten od strane povratni ke zajednice na gajenju kulture. Projekat predvi a jednospratni 100 kvadratni objekat sa odgovaraju im rasporedom prostorija za više ciljnih destinacija.

8. Selo Grabac

Selo Grabac je pre rata bilo naseljeno sa 44 srpske ku e sa približno 130 lanova iz reda srpske zajednice, a ima i 12 albanskih familija koje su se udvostru ile do sada. Tu stanuje i jedan manji broj od nekoliko egip anskih familija. Tokom 2002 godine je po eo povratak i THW je izgradio 28 ku a gdje je stalnih koje su tu između 13 i 15 familija sa približno 30 lanova.

Grabac se grani i sa selima Jošanica, Krnjince, Štupelj i Bi a. Zaposlenih je nekad bilo na desetine u institucijama i preduze ima u Klini, dok jedan broj ovih žitelja je radilo i u Beogradu, Kragujevcu kao i u drugim srbijanskim gradovima.

Od posleratnih donacija osim po pitanju izgrađenih ku a imaju i jedan deo poljoprivredne mehanizacije dobivene od raznih donatora. Od donacija organizacije IOM je donirano za jednu prodavnicu i za jedan cirkular sa više operacija. AKTED je za pola sela donirao po nešto; kokoši, svinje, krave i td. Manastir De ani je dao traktor sa nekim priklju cima.

Do kraja 2009 godine tu je bila locirana baza KFOR-a koja je ovim meštanima sem sigurnosti pružala i neke druge beneficije po pitanju vode, elektri ne energije i drugim sredstvima i opremom.

Naziv projekta: Popravka seoske električne mreže

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 3 meseca (po eviši od 2011 godine)

Mesto: Grabac, Klina

Budžet: 10 000 €

Cilj projekta:

Zamena električne mreže i stubova koji su ostarjeli i stalno stvaraju smetnje kod urednog opremanja stanovništva električnom energijom, pa se zajednica stalno suočava sa ozbiljnim kvarovima na sistemu a što prouzrokuje i kvarove na aparatima doma instava.

Objektivi:

- Eliminisanje raznih problematika zbog preestih kvarova na mreži s'koje se stanovništvo oprema strujom
- Otklanjanje opasnosti koju stvaraju oborene i nakrivljene bandere i tako ugrožavaju život prolaznika
- Uredno i bezbedno opremanje sela električnom energijom

Korisnici:

Korisnici će biti pripadnici srpske zajednice iz sela Grabac a koji se sa ovom problematikom susreću od samog povratka 2001 godine pa do sada. Direktni korisnici su i pripadnici drugih zajednica koji prolaze putevima kroz to selo.

Pristup:

Ovim projektom se želi postići i zamena električnih stubova i mreže prenosnih žica za struju u dužini od 500 metara od mesta priključenja u selu Štupelj pa do dna sela Grabac.

Naziv projekta: Uređenje vodovodne pumpe

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 3 meseca (po eviši od 2012 godine)

Mesto: Grabac, Klina

Budžet: 12 000 €

Cilj projekta:

Opravka pumpe koja dovlači vodu za žitelje sela Grabac, a koja je već duže vremena u kvaru i na taj način meštani trpe na razne načine kroz nedostatak dovoljnih količina ispravne vode.

Objektivi:

- Eliminiraju se redukcije pijanje vode u korist urednog opremanja dovoljnih količina za potrebe stanovništva.
- Poboljšava se opremanje pijanom vodom kako se stvaraju bolji uslovi u higijeni, zdravstvu, situiranosti i td
- Poboljšava se aktuelna situacija na raznim aspektima.

Korisnici:

Ovim projektom će direktno profitirati povratnici zajednica gde se svakako obuhvataju svi uzrasti a s'posebnim naglaskom na to da su u ovom selu uglavnom stare i bolesne osobe kojima je voda od životne važnosti.

Pristup:

Projekat predviđa kupovinu i instaliranje pumpe a koja služi za povlačenje vode iz gradskog vodovoda i da plasira na visinu sela gde se i nalazi seoski rezervoar. Objekat za smeštaj pumpe i cela vodovodna mreža postoji samo se traži nabavka i instaliranje ove pumpe.

Naziv projekta: Asfaltiranje seoskog puta

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 3 meseca (po evši od 2011 godine)

Mesto: Grabac, Klina

Budžet: 10 000 Å

Cilj projekta:

Projekat ima za cilj poboljšanje otežanog saobraćanja vozila kroz selo, pošto je postojeći put mnogo oštećen i saobraćanje se odvija otežano i sa prouzrokovanjem oštećenja na vozila koja su prinuđena tuda saobraćati.

Objektivi:

- Uređenje putne infrastrukture i stvaranje normalnog pristupa selu
- Poboljšanje životnih uslova za stanovništvo sela
- Podrška za povratak i održivu integraciju žiteljima i mogućim povratnicima

Korisnici:

Ovim projektom profitira srpska zajednica sela Grabac koje je veoma loše povezano prilaznom putnom infrastrukturom koja je izrabljena godinama. Osim srpske zajednice ovim profitiraju i druga sela iz ove prostorne zone.

Pristup:

Ovim projektom se predviđa opravka oštećenog asfalta koji je star i treba staviti jedan novi sloj. Ovaj put koji veže Grabac je lokalnog karaktera i u dužini je od nekih 500 metara.

Naziv projekta: Osvetljenje sela

Sektor: Infrastruktura

Vremenski rok: 2 meseca (po evši od 2011 godine)

Mesto: Grabac, Klina

Budžet: 6 000 Å

Cilj projekta:

Instalacija javne rasvete u selu Grabac obuhvatajući i tu samo priključivanje selu od Štupelja pa duž celog puta do na kraj naseljenog dela sela a što iznosi nekih 500 metara.

Objektivi:

- Povećanje nivoa bezbednosti ulične komunikacije kako za pešake tako i za one najmlađe od rizika koji predstavljaju psiho-lutalice
- Unapređenje ulične infrastrukture za lokalne zajednice
- Stvaranje preduslova za osećaj fizičke sigurnosti povratnika
- Podizanje nivoa sigurnosti po pitanju raznih aspekata

Korisnici:

Kao direktni korisnici ovoga projekta se vidi povratnička zajednica a koju uglavnom sačinjavaju sama kućna instanca uglavnom starim i bolesnim osobama

Pristup:

Ovim projektom se predviđa izgradnja mreže za uličnu rasvetu što podrazumeva; nekoliko novih bandera, zamenu električne mreže, novi trafo a sve u dužini od nekih 400 metara.

IV. Budžet



Budžet

Nr.	Opis	Br	Trajanje	Cena	Total EUR
1	Vaspitanje i omladina				2,000.00
1.1	Selo Vidanje				2,000.00
1.1.1	Izgradnja jednog terena za mali fudbal	1	3		2,000.00
2	Zapošljavanje i privredni razvoj				394,000.00
2.1	Grad Klina				93,000.00
2.1.1	Asfaltiranje puta "Marija Šlaku"	1	2		30,000.00
2.1.2	Kanalizacija crnih voda	1	3		15,000.00
2.1.3	Kanalizacija atmosferskih voda	1	2		20,000.00
2.1.4	Izgradnja jednog hangara za poljoprivredne mašine	1	2		28,000.00
2.2	Selo Drsnik				70,000.00
2.2.1	Ure enje elektri ne mreže	1	3		10,000.00
2.2.2	Kanalizacija za fekalne vode	1	3		60,000.00
2.3	Selo Bi a				21,000.00
2.3.1	Zamena elektri ne mreže	1	1		15,000.00
2.3.2	Ure enje seoskog puta	1	2		6,000.00
2.4	Selo Berkovo				27,000.00
2.4.1	Uli na rasveta u selu	1	1		12,000.00
2.4.2	Ure enje puta ka brdu	1	2		8,000.00
2.4.3	Asfaltiranje puta ka seoskom groblju	1	2		7,000.00
2.5	Selo Rudice				48,000.00
2.5.1	iš enje re nog korita	1	1		8,000.00
2.5.2	Vodovod za selo	1	6		30,000.00
2.5.3	Ure enje puta Rudice - Berkovo	1	6		10,000.00
2.6	Selo Dolac				37,000.00
2.6.1	Podrška za izgradnju pomo nih objekata u selu	1	3		2,000.00
2.6.2	Instaliranje uli ne rasvete	1	2		10,000.00
2.6.3	Ure enje puta u selu Dolac	1	2		10,000.00
2.6.4	Ure enje kanala za navodnjavanje	1	3		15,000.00
2.7	Selo Vidanje				60,000.00
2.7.1	Ure enje seoske kanalizacije	1	6		60,000.00
2.8	Selo Grabac				38,000.00
2.8.1	Popravka seoske elektri ne mreže	1	3		10,000.00
2.8.2	Ure enje vodovodne pumpe	1	3		12,000.00
2.8.3	Asfaltiranje seoskog puta	1	3		10,000.00
2.8.4	Osvetljenje sela	1	2		6,000.00
3	Zdrastvo i socialna pitanja				40,000.00
3.1	Selo Drsnik				20,000.00
3.1.1	Izgradnja rezervoara za pija u vodu	1	2		20,000.00
3.2	Selo Dolac				20,000.00
3.2.1	Restauracija rezervoara vode za pi e	1	2		20,000.00
4	Kultura				165,000.00
4.1	Selo Bi a				40,000.00
4.1.1	Ure enje Doma Kulture	1	6		40,000.00
4.2	Selo Drsnik				40,000.00
4.2.1	Renoviranje Doma Kulture	1	6		40,000.00
4.3	Selo Berkovo				15,000.00
4.3.1	Ure enje Doma Kulture	1	6		15,000.00
4.4	Selo Dolac				30,000.00
4.4.1	Restauracija Doma Kulture	1	6		30,000.00
4.5	Selo Vidanje				40,000.00
4.5.1	Izgradnje jednog seoskog Doma Kulture	1	6		40,000.00
	Overall Total (1+2+3+4)				601,000.00

Predvi anje budžeta u ovom finansijskom ogledu odnosi se na tre i deo, intervencije projektima u zajednici. Drugi deo u kom ulaze inicijative i preporuke nije budžetiran, iz razloga što autori ove strategije misle da ove preporuke ostaju konstantna orijentacija za rad sa zajednicom.

V.
Foto







